

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

19^e JAARGANG

WOENSDAG 12 DECEMBER 1934

No. 989

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplootweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement
volgens tarief. Administratie van abonnementen en adver-
tenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam,
Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No.
145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in
Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per
jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch
Kwartalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen
het weekblad en het Kwartalbericht gratis en een reductie
op de verdere publicaties.

INHOUD.

	Blz.
BELASTINGVERLAGING VOOR DE HOOGSTE INKOMENS. VERHOOGING VOOR DE LAGERE door Dr. F. M. Wibaut	1090
Vergelijking tusschen de administratiekosten voor de uitvoering der Ziektewet, gemaakt door de Raden van Arbeid en de bedrijfsverenigingen door Mr. G. Snoeck Henkemans	1092
Het nieuwe clearingverdrag met Duitschland door C. A. Klaasse	1094
Het moreele argument tegen devaluatie door Dr. M. W. Holtrop	1096
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De waardevermindering van de Yen en de uitbrei- ding van den Japanschen uitvoer door Prof. Dr. Paul Keller	1098
AANTEEKENINGEN:	
Nederlandsch-Belgische credietverleening	1100
Valutamoeilijkheden in Italië	1101
Economische en financieele problemen in Zwitserland	1102
Raming van de Europeesche bietsuikerproductie ..	1102
De zichtbare suikervoorraden in de wereld	1103
Koffie-statistiek over November 1934	1103
Koffievernietiging in Brazilië	1103
BOEKAANKONDIGINGEN:	
The Economist's Handbook. A Manual of statistical Sources	1103
ONTVANGEN BOEKEN	1103
MAANDCIJFERS:	
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zout- mijnen	1104
Overzicht der opbrengsten van het Staatsbedrijf der P.T.T.	1104
STATISTIEKEN	1104—1108
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstater.	

11 DECEMBER 1934.

De belangstelling voor onze geldmarkt, die toch
maar heel matig was, was deze week al heel gering.
Er gaat zoo goed als niets om. In de rente-percenta-
ges kwam bijna geen verandering: driemaandsbank-
accepten $\frac{1}{2}$ pCt., driemaandsschatkistpapier $\frac{7}{16}$ à $\frac{3}{8}$
pCt., Juli papier $\frac{9}{16}$ pCt., September $\frac{1}{4}$ pCt., October
 $\frac{13}{16}$ pCt., jaarsbiljetten $\frac{7}{8}$ pCt., tweejaars $1\frac{1}{16}$ pCt.,
driejaars $1\frac{15}{16}$ en vijfjaars $2\frac{1}{2}$ pCt. Men verwacht,
dat er tegen het einde der maand weder een inschrij-
ving op een bescheiden bedrag schatkistpapier zal
worden opengesteld. Prolongatie onveranderd 1 pCt.

* * *

Ook op de wisselmarkt was het deze week al bij-
zonder stil: Ponden bleven flauw: 7.32—7.29 $\frac{3}{4}$ —
7.33 $\frac{1}{2}$ —7.32 $\frac{1}{2}$; Dollars schommelden de geheele week
tusschen de 1.47 $\frac{7}{8}$ en $\frac{15}{16}$. De \$/£ koers werd op ca.
4.95 vastgehouden. Fransche Francs, die zich de ge-
heele week boven de 9.75 hadden bewogen, sloten gis-
teren een fractie er onder: 9.74 $\frac{7}{8}$. Belga's waren aan-
vankelijk zeer gezocht; zij stegen tot 34.65, waarop
een inzinking tot 34.52 volgde, slot 34.55. Marken
bleven nog steeds tusschen de 59.40 en 59.45 fluc-
tueeren. Veel vraag was er echter naar de verschil-
lende soorten Sperrmarken, die alle aanzienlijk in
koers verbeterden. Zwitsersche Francs waren sterk
aangeboden; zij liepen van 48.05 op 47.87 terug. On-
danks de minder gunstige berichten bleven Lires ca.
12.62. T. T. Indië is op 100 $\frac{5}{16}$, welke koers thans
gelijk is aan dien voor cheque. Canadeesche Dollars
1.51. Argentijnsche Pesos bleven laag 36 $\frac{7}{8}$. Flauw
waren ook Milreis op berichten, dat de Banco de
Bresil binnenkort een nieuwe verdeling van de be-
schikbare deviezen wil gaan toepassen, welke, naar
men zegt, verband zal houden met de buitenlandsche
aankopen in Brazilië.

De marge voor Ponden op levering drie maanden
is tot $\frac{3}{8}$ c. boven contant teruggelopen; één-maands
onveranderd $\frac{1}{8}$ c. Dollars op latere levering ongeveer
rond den contanten koers.

BELASTINGVERLAGING VOOR DE HOOGSTE INKOMENS. VERHOOGING VOOR DE LAGERE.

De Nederlandse Regering heeft zich vergist. Het geval deed zich voor bij de indiening van het Wetsontwerp tot het vervangen van de crisisopcenten ten bate van het Gemeentefonds door tijdelijke opcenten op de inkomstenbelasting en de vermogensbelasting, ten bate van de algemene dienst van de Rijksbegroting.

Vergissen is menselijk. Het kan zelfs een Regeringsdepartement, zelfs het departement van financiën overkomen! Doch wanneer het geval zich voordoet, kan het de plicht zijn van een onderdaan om in het openbaar de vergissing aan te tonen. Deze plicht doet zich voor wanneer de vergissing een belangrijke betekenis heeft.

Dit nu is hier het geval.

In de Memorie van Toelichting in het Wetsontwerp, heeft de Regering de vraag onder het oog gezien, welke gevolgen voor de belastingsschuldige de wijziging zou hebben. Omtrent dit punt wordt in de Memorie van Toelichting het volgende gezegd: „De voorgestelde regeling zal vergeleken met de voor 1934—1935 geldende heffing van opcenten op de Gemeentefondsbelasting en de Vermogensbelasting geen noemenswaardige verschuiving in de belastingdruk teweeg brengen.”

Deze verklaring echter is in strijd met de werkelijkheid. De nieuwe regeling brengt zeer belangrijke verschuivingen in de druk van deze crisisheffing op de belastbare inkomens van f 800 en daarboven, tot f 1.000.000. De verschuivingen zijn aldus samen te vatten: Voor belastbare inkomens van f 900 en daarboven tot beneden f 70.000, vertoont zich vrijwel over de gehele lijn een verzwaring van de crisisheffing,

die zich voor groote groepen beweegt, tussen 30 en 50 procent. De verzwaring bereikt voor Gemeenten van de eerste klasse een hoogte van 49,3 pCt. bij f 4.000 inkomens, in de tweede klasse van 45,5 pCt., bij f 30.000 en in de derde klasse van 45 pCt. bij f 30.000. En beweegt zich overigens naar wij nader zullen zien in een wonderlijk grillige lijn.

Voor inkomens van f 70.000 en hoger, treedt echter niet een verzwaring in van de crisisheffing, doch een belangrijke verlichting. Deze verlichting stijgt tot niet minder dan 34,4 pCt., welk hoogtepunt bereikt wordt bij inkomens van f 150.000.

Naar wij hopen, zijn er veel lezers die dit de omgekeerde wereld in de belastingheffing vinden! Verzwaring van de lasten voor lage inkomens, middelmatige inkomens, en een deel der grote inkomens, en daarnaast in een zelfde wetsontwerp, belangrijke verlichting van de heffing voor de zeer grote inkomens! Het doet zeer wonderlijk aan in een belastingstelsel, dat over het algemeen, bij de directe belastingen althans, in een aantal opzichten poogt een heffing naar draagkracht min of meer te benaderen. Wij kunnen dan ook hier niet anders denken dan aan een vergissing.

Hier is de staat van de cijfers op welke ons betoog is gegrond. Het zijn er zoals de lezers zullen zien veel! Doch wij meenden met minder niet te mogen volstaan, wij wij er aan hechten voor ieder gelegenheid te bieden, de juistheid van ons betoog in onderdelen na te gaan. Wij geven dus in onderstaande staat de bedragen van de Gemeentefondsbelasting, zooals die thans bestaat voor de verschillende klassen van de Gemeenten met de daarop geheven crisisopcenten voor belastbare inkomens van f 800 tot f 1.000.000. Daarnaast de overeenkomstige gegevens

Gehuwden zonder kinderen.

Belastbaar inkomens	Gemeentefondsbelasting												Rijksinkomstenbel.						
	Gem. van de A klasse				Gem. van de 1e klasse				Gem. van de 2e klasse				Gem. van de 3e klasse				Belastbaar inkomens belaste som	Hoofdsom	50 opcenten
	Belastbare som	Hoofdsom	Aantal	Crisis opcenten	Belastbare som	Hoofdsom	Aantal	Crisis opcenten	Belastbare som	Hoofdsom	Aantal	Crisis opcenten	Belastbare som	Hoofdsom	Aantal	Crisis opcenten			
800	—	—	—	—	800	1.—	30	0.30	900	3.—	30	0.90	1.000	5.—	30	1.50	800	0.60	0.30
900	900	1.—	30	0.30	900	3.—	30	0.90	1.000	5.—	30	1.50	1.100	7.—	30	2.10	900	1.80	0.90
1.000	1.000	3.—	30	0.90	1.000	5.—	30	1.50	1.100	7.—	30	2.10	1.200	9.—	30	2.70	1.000	3.—	1.50
1.200	1.200	7.—	30	2.10	1.200	9.—	30	2.70	1.300	11.—	30	3.30	1.400	13.—	30	3.90	1.200	6.20	3.10
1.400	1.400	12.—	30	3.60	1.400	13.—	30	3.90	1.500	15.—	30	4.50	1.600	18.—	30	5.40	1.400	10.20	5.10
1.600	1.600	18.—	30	5.40	1.600	18.—	30	5.40	1.700	21.—	30	6.30	1.800	24.—	30	7.20	1.600	15.—	7.50
1.800	1.800	24.—	30	7.20	1.800	24.—	30	7.20	1.900	27.—	30	8.10	2.000	30.—	30	9.—	1.800	19.80	9.90
2.000	2.000	30.—	30	9.—	2.000	30.—	30	9.—	2.100	33.—	30	9.90	2.200	36.—	30	10.80	2.000	24.60	12.30
3.000	3.000	60.—	30	18.—	3.000	60.—	30	18.—	3.100	63.—	30	18.90	3.200	66.—	30	19.80	3.000	52.60	26.30
4.000	4.000	90.—	30	27.—	4.000	90.—	30	27.—	4.100	94.—	30	28.20	4.200	98.—	30	29.40	4.000	80.60	40.30
5.000	5.000	130.—	30	39.—	5.000	130.—	30	39.—	5.100	134.—	30	40.20	5.200	138.—	30	41.40	5.000	112.60	56.30
6.000	6.000	170.—	30	51.—	6.000	170.—	30	51.—	6.100	174.—	30	52.20	6.200	178.—	30	53.40	6.000	144.60	72.30
7.000	7.000	210.—	30	63.—	7.000	210.—	30	63.—	7.100	215.—	30	64.50	7.200	220.—	30	66.—	7.000	176.60	88.30
8.000	8.000	260.—	30	78.—	8.000	260.—	30	78.—	8.100	265.—	30	79.50	8.200	270.—	30	81.—	8.000	213.60	106.80
9.000	9.000	310.—	30	93.—	9.000	310.—	30	93.—	9.100	315.—	30	94.50	9.200	320.—	30	96.—	9.000	250.60	125.30
10.000	10.000	360.—	30	108.—	10.000	360.—	30	108.—	10.100	366.—	30	109.80	10.200	372.—	30	111.60	10.000	287.60	143.80
15.000	15.000	660.—	30	198.—	15.000	660.—	30	198.—	15.100	666.—	30	199.80	15.200	672.—	30	201.60	15.000	497.60	248.80
20.000	20.000	960.—	30	288.—	20.000	960.—	30	288.—	20.100	966.—	30	289.80	20.200	972.—	30	291.60	20.000	747.60	373.80
25.000	25.000	1.260.—	30	378.—	25.000	1.260.—	30	378.—	25.100	1.266.—	30	379.80	25.200	1.272.—	30	381.60	25.000	1.037.60	518.80
30.000	30.000	1.560.—	30	468.—	30.000	1.560.—	30	468.—	30.100	1.566.—	30	469.80	30.200	1.572.—	30	471.60	30.000	1.367.60	683.80
35.000	35.000	1.860.—	35	651.—	35.000	1.860.—	35	651.—	35.100	1.866.—	35	653.10	35.200	1.872.—	35	655.20	35.000	1.737.60	868.80
40.000	40.000	2.160.—	40	864.—	40.000	2.160.—	40	864.—	40.100	2.166.—	40	866.40	40.200	2.172.—	40	868.80	40.000	2.152.60	1.076.30
45.000	45.000	2.460.—	45	1.107.—	45.000	2.460.—	45	1.107.—	45.100	2.466.—	45	1.109.70	45.200	2.472.—	45	1.112.40	45.000	2.617.60	1.308.80
50.000	50.000	2.760.—	50	1.380.—	50.000	2.760.—	50	1.380.—	50.100	2.766.—	50	1.383.—	50.200	2.772.—	50	1.386.—	50.000	3.132.60	1.566.30
55.000	55.000	3.060.—	55	1.683.—	55.000	3.060.—	55	1.683.—	55.100	3.066.—	55	1.686.30	55.200	3.072.—	55	1.689.60	55.000	3.697.60	1.848.80
60.000	60.000	3.360.—	60	2.016.—	60.000	3.360.—	60	2.016.—	60.100	3.366.—	60	2.019.60	60.200	3.372.—	60	2.023.20	60.000	4.262.60	2.131.30
65.000	65.000	3.660.—	65	2.379.—	65.000	3.660.—	65	2.379.—	65.100	3.666.—	65	2.382.90	65.200	3.672.—	65	2.386.80	65.000	4.877.60	2.438.80
70.000	70.000	3.960.—	70	2.772.—	70.000	3.960.—	70	2.772.—	70.100	3.966.—	70	2.776.20	70.200	3.972.—	70	2.780.40	70.000	5.492.60	2.746.30
75.000	75.000	4.260.—	75	3.195.—	75.000	4.260.—	75	3.195.—	75.100	4.266.—	75	3.199.50	75.200	4.272.—	75	3.204.—	75.000	6.167.60	3.083.80
80.000	80.000	4.560.—	80	3.648.—	80.000	4.560.—	80	3.648.—	80.100	4.566.—	80	3.652.80	80.200	4.572.—	80	3.657.60	80.000	6.842.60	3.421.30
85.000	85.000	4.860.—	85	4.131.—	85.000	4.860.—	85	4.131.—	85.100	4.866.—	85	4.136.10	85.200	4.872.—	85	4.141.20	85.000	7.517.60	3.758.80
90.000	90.000	5.160.—	90	4.644.—	90.000	5.160.—	90	4.644.—	90.100	5.166.—	90	4.649.40	90.200	5.172.—	90	4.654.80	90.000	8.267.60	4.133.80
95.000	95.000	5.460.—	95	5.187.—	95.000	5.460.—	95	5.187.—	95.100	5.466.—	95	5.192.70	95.200	5.472.—	95	5.198.40	95.000	9.017.60	4.508.80
100.000	100.000	5.760.—	100	5.760.—	100.000	5.760.—	100	5.760.—	100.100	5.766.—	100	5.766.—	100.200	5.772.—	100	5.772.—	100.000	9.767.60	4.883.80
110.000	110.000	6.360.—	110	6.996.—	110.000	6.360.—	110	6.996.—	110.100	6.366.—	110	7.002.60	110.200	6.372.—	110	7.009.20	110.000	11.267.60	5.633.80
120.000	120.000	6.960.—	120	8.352.—	120.000	6.960.—	120	8.352.—	120.100	6.966.—	120	8.359.20	120.200	6.972.—	120	8.366.40	120.000	12.767.60	6.383.80
130.000	130.000	7.560.—	130	9.828.—	130.000	7.560.—	130	9.828.—	130.100	7.566.—	130	9.835.80	130.200	7.572.—	130	9.843.60	130.000	14.267.60	7.133.80
140.000	140.000	8.160.—	140	11.424.—	140.000	8.160.—	140	11.424.—	140.100	8.166.—	140	11.432.40	140.200	8.172.—	140	11.440.80	140.000	15.767.60	7.883.80
150.000	150.000	8.760.—	150	13.140.—	150.000	8.760.—	150	13.140.—	150.100	8.766.—	150	13.149.—	150.200	8.772.—	150	13.158.—	150.000	17.267.60	8.633.80
200.000	200.000	11.760.—	150	17.640.—	200.000	11.760.—	150	17.640.—	200.100	11.766.—	150	17.649.—	200.200	11.772.—	150	17.658.—	200.000	24.767.60	12.383.80
300.000	300.000	17.760.—	150	26.640.—	300.000	17.760.—	150	26.640.—	300.100	17.766.—	150	26.649.—	300.200	17.772.—	150	26.658.—	300.000	39.767.60	19.883.80
400.000	400.000	23.760.—	150	35.640.—	400.000	23.760.—	150	35.640.—	400.100	23.766.—	150	35.649.—	400.200	23.772.—	150	35.658.—	400.000	54.767.60	27.383.80
500.000	500.000	29.760.—	150	44.640.—	500.000	29.760.—	150	44.640.—	500.100	29.766.—	150	44.649.—	500.200	29.772.—	150	44.658.—	500.000	69.767.60	34.883.80
600.000	600.000	35.760.—	150	53.640.—	600.000	35.760.—	150	53.640.—	600.100	35.766.—	150	53.649.—	600.200	35.772.—	150	53.658.—	600.000	84.767.60	42.383.80
700.000	700.000	41.760.—	150	62.640.—	700.000	41.760.—	150	62.640.—	700.100	41.766.—	150	62.649.—	700.200	41.772.—	150	62.658.—	700.000	99.767.60	49.883.80
800.000	800.000	47.760.—	150	71.640.—	800.000	47.760.—	150	71.640.—	800.100	47.766.—	150	71.649.—	800.200	47.772.—	150	71.658.—	800.000	114.767.60	57.383.80
900.000	900.0																		

van de Rijksinkomstenbelasting met vijftig opcenten. Voorts geven wij dan in staat A de uitkomsten van de vergelijking tussen vijftig opcenten op de Rijksinkomstenbelasting in meer of minder dan 30 tot 150 opcenten op de Gemeentefondsbelasting, uitgedrukt in geld. Daarnaast tenslotte in staat B dezelfde vergelijking als in staat A, doch uitgedrukt in procenten.

Uit staat B is dus het volgende te lezen. In Gemeenten van de A klasse is de verhoging voor inkomens van f 900 200 pCt. Voor f 1000 66,7 pCt., voor f 1200 47,6 pCt., voor f 1400 41,7 pCt., en voor f 1600 38,9 pCt.

Overigens zijn voor de A klasse de uitkomsten dezelfde als voor de Eerste Klasse.

Voor Gemeenten in de eerste klasse is de werking zeer grillig. Tot f 1000 blijft de heffing gelijk. Dan treedt een verhoging in bij f 1200 van 14,8 pCt., die snel oploopt tot 49,3 pCt. bij f 4000 en dan weer daalt tot 2,5 pCt. bij f 65.000. Evenwel met een ietwat grillige stijging voor inkomens tussen f 15.000 en f 30.000. Voor f 30.000 bedraagt de stijging 46,1 pCt.

Voor Gemeenten van de tweede klasse treedt tot f 1200 een verlaging in ten bedrage van 66,7 pCt. bij f 800, 40 pCt. bij f 900, 28,6 pCt. bij f 1.000 en 6,1 pCt. bij f 1200. Dan treedt de stijging in van 13,3 pCt. bij f 1400, die snel oploopt tot 45,5 pCt. bij f 30.000 en dan weer daalt tot 2,3 pCt. bij f 65.000.

In de derde klasse wordt met een verlaging begonnen van 80 pCt. bij f 800, 57,1 pCt. bij f 900, 44,4 pCt. bij f 1000, 30,5 pCt. bij f 1.200, en 5,6 pCt. bij f 1.400. Dan begint de stijging van 4,2 pCt. bij f 1.600, welke oploopt tot 45 pCt. bij f 30.000 en dan weer daalt tot 2,2 pCt. bij f 65.000.

In alle klassen treedt de verlaging in bij f 70.000. Aanvankelijk met ongeveer 1 pCt. (0,9—1,1 en 1,2).

Deze loopt dan op tot 34,3 en 34,4 pCt. bij f 150.000 en daalt dan weer tot 19,3 pCt. bij f 1 miljoen.

Wij herhalen, bij zulk een uitkomst van een belastingregeling, is naar ons oordeel aan iets anders dan een vergissing niet te denken!

Indien het werkelijk de bedoeling was van de Nederlandse Regering om bij deze belastingwijziging de lagere en de middensoort inkomens en een deel van de hogere meer te doen betalen en de zeer hoge inkomens belangrijk minder, dan zou zij dat zeker in hare Memorie van Toelichting hebben gezegd. Ook zou zij zeker getracht hebben het ietwat afwijkende beginsel te verdedigen. Op hoop van zegen.

Voor ons echter staat voorlopig vast, dat de Regering deze vergissing zal willen herstellen eer het Wetsontwerp in behandeling komt. Indien de Regering aan de wijziging de betekenis wil geven, die zij omschrijft in de Memorie van Toelichting, namelijk, dat de wijziging „geen noemenswaardige verschuiving in de belastingdruk teweeg zou brengen”, dan ware dit, dunkt ons, het beste te vinden langs den weg om in de vijftig opcenten op de Rijksinkomstenbelasting progressie te brengen. Zoals die ook bij de opcenten op het Gemeentefonds tot heden bestaat. Langs dezen weg moet te bereiken zijn, dat voor de kleinere inkomens en voor de middensoortinkomens en een deel van de grotere inkomens geen verhoging van de heffing ontstaat. En daarnaast vooral ook, dat voor de zeer grote inkomens tegelijk daarmee geen verlichting van de heffing ontstaat.

Wij bespreken bij deze gelegenheid het wetsontwerp voor het overige niet. Wij beperken ons tot het aantonen van de vergissing in de Memorie van Toelichting. En tot de bescheiden opmerking ten opzichte van de richting, in welke die vergissing ware te herstellen.

Dr. F. M. WIBAUT.

Belastbaar inkomens	A				B			
	50 Opcenten op de Rijksinkomstenbelasting in meer +, of minder -, dan 30 tot 150 opcenten op de Gemeentefondsbelasting, in geld, in de:				50 opcenten op de Rijksinkomstenbelasting in meer +, of minder -, dan 30 tot 150 opcenten op de Gemeentefondsbelasting, in %, in de:			
	A klasse	1e klasse	2e klasse	3e klasse	A klasse	1e klasse	2e klasse	3e klasse
800	+ 0.30	gelijk	- 0.60	- 1.20	-	0	- 66.7	- 80.-
900	+ 0.60	id.	- 0.60	- 1.20	+ 200	0	- 40.-	- 57.1
1000	+ 0.60	id.	- 0.60	- 1.20	+ 66.7	0	- 28.6	- 44.4
1200	+ 1.-	+ 0.40	- 0.20	- 0.80	+ 47.6	+ 14.8	- 6.1	- 20.5
1400	+ 1.50	+ 1.20	+ 0.60	- 0.30	+ 41.7	+ 30.8	+ 13.3	- 5.6
1600	+ 2.10	+ 2.10	+ 1.20	+ 0.30	+ 38.9	+ 38.9	+ 19.-	+ 4.2
1800	Verder gelijk	+ 2.70	+ 1.80	+ 0.90	Verder gelijk	+ 37.5	+ 22.2	+ 10.-
2000	aan 1e klasse	+ 3.30	+ 2.40	+ 1.50	+ 36.7	+ 36.7	+ 24.2	+ 13.9
3000		+ 8.30	+ 7.40	+ 6.50	+ 46.1	+ 46.1	+ 39.2	+ 32.8
4000		+ 13.30	+ 12.10	+ 10.90	+ 49.3	+ 49.3	+ 42.9	+ 37.1
5000		+ 17.30	+ 16.10	+ 14.90	+ 44.4	+ 44.4	+ 40.-	+ 36.-
6000		+ 21.30	+ 20.10	+ 18.90	+ 41.8	+ 41.8	+ 38.5	+ 35.4
7000		+ 25.30	+ 23.80	+ 22.30	+ 40.2	+ 40.2	+ 36.9	+ 33.8
8000		+ 28.80	+ 27.30	+ 25.80	+ 38.9	+ 38.9	+ 34.3	+ 31.9
9000		+ 32.30	+ 30.80	+ 29.30	+ 37.5	+ 37.5	+ 32.6	+ 30.5
10.000		+ 35.80	+ 34.-	+ 32.20	+ 36.7	+ 36.7	+ 31.-	+ 28.9
15.000		+ 50.80	+ 49.-	+ 47.20	+ 25.7	+ 25.7	+ 24.5	+ 23.4
20.000		+ 85.80	+ 84.-	+ 82.20	+ 29.8	+ 29.8	+ 29.-	+ 28.2
25.000		+ 140.80	+ 139.-	+ 137.20	+ 37.2	+ 37.2	+ 36.6	+ 36.-
30.000		+ 215.80	+ 214.-	+ 212.20	+ 46.1	+ 46.1	+ 45.5	+ 45.-
35.000		+ 217.80	+ 215.70	+ 213.60	+ 33.5	+ 33.5	+ 33.-	+ 32.6
40.000		+ 212.30	+ 209.90	+ 207.50	+ 24.6	+ 24.6	+ 24.2	+ 23.9
45.000		+ 201.80	+ 199.10	+ 196.40	+ 18.2	+ 18.2	+ 17.9	+ 17.7
50.000		+ 186.30	+ 183.30	+ 180.30	+ 13.5	+ 13.5	+ 13.3	+ 13.-
55.000		+ 165.80	+ 162.50	+ 159.20	+ 9.8	+ 9.8	+ 9.6	+ 9.4
60.000		+ 115.30	+ 111.70	+ 108.10	+ 5.7	+ 5.7	+ 5.5	+ 5.3
65.000		+ 59.80	+ 55.90	+ 52.-	+ 2.5	+ 2.5	+ 2.3	+ 2.2
70.000		- 25.70	- 29.90	- 34.10	- 0.9	- 0.9	- 1.1	- 1.2
75.000		- 111.20	- 115.70	- 120.20	- 3.5	- 3.5	- 3.6	- 3.8
80.000		- 226.70	- 231.50	- 236.30	- 6.2	- 6.2	- 6.3	- 6.5
85.000		- 372.20	- 377.30	- 382.40	- 9.-	- 9.-	- 9.1	- 9.2
90.000		- 510.20	- 515.60	- 521.-	- 11.-	- 11.-	- 11.1	- 11.2
95.000		- 678.20	- 683.90	- 689.60	- 13.1	- 13.1	- 13.2	- 13.3
100.000		- 876.20	- 882.20	- 888.20	- 15.2	- 15.2	- 15.3	- 15.4
110.000		- 1.362.20	- 1.368.80	- 1.375.40	- 19.5	- 19.5	- 19.5	- 19.6
120.000		- 1.968.20	- 1.975.40	- 1.982.60	- 23.6	- 23.6	- 23.6	- 23.7
130.000		- 2.694.20	- 2.702.-	- 2.709.80	- 27.4	- 27.4	- 27.5	- 27.5
140.000		- 3.540.20	- 3.548.60	- 3.557.-	- 31.-	- 31.-	- 31.-	- 31.1
150.000		- 4.506.20	- 4.515.20	- 4.524.20	- 34.3	- 34.3	- 34.3	- 34.4
200.000		- 5.256.20	- 5.265.20	- 5.274.20	- 29.8	- 29.8	- 29.8	- 29.9
300.000		- 6.756.20	- 6.765.20	- 6.774.20	- 25.4	- 25.4	- 25.4	- 25.4
400.000		- 8.256.20	- 8.265.20	- 8.274.20	- 23.2	- 23.2	- 23.2	- 23.2
500.000		- 9.756.20	- 9.765.20	- 9.774.20	- 21.9	- 21.9	- 21.9	- 21.9
600.000		- 11.256.20	- 11.265.20	- 11.274.20	- 21.-	- 21.-	- 21.-	- 21.-
700.000		- 12.756.20	- 12.765.20	- 12.774.20	- 20.4	- 20.4	- 20.4	- 20.4
800.000		- 14.256.20	- 14.265.20	- 14.274.20	- 19.9	- 19.9	- 19.9	- 19.9
900.000		- 15.756.20	- 15.765.20	- 15.774.20	- 19.5	- 19.5	- 19.5	- 19.6
1.000.000		- 17.256.20	- 17.265.20	- 17.274.20	- 19.3	- 19.3	- 19.3	- 19.3

VERGELIJKING TUSSCHEN DE ADMINISTRATIEKOSTEN VOOR DE UITVOERING DER ZIEKTWET, GEMAAKT DOOR DE RADEN VAN ARBEID EN DE BEDRIJFSVEREENIGINGEN.

Dit onderwerp, waarbij onder administratiekosten ook worden verstaan de contrôlekosten, heeft in de pers reeds menigmaal een onderwerp van bespreking uitgemaakt. Deze beschouwingen komen alle op het volgende neer. De vergelijking tusschen de administratiekosten van Raden van Arbeid en Bedrijfsverenigingen is feitelijk niet goed mogelijk, daar de Raden van Arbeid in een ongunstiger positie verkeerden dan de Bedrijfsverenigingen. Het verschil is echter zoo groot, dat de conclusie gewettigd is, dat de Raden van Arbeid duurder administreeren dan de Bedrijfsverenigingen.

Het is te begrijpen, dat de Raden van Arbeid, die er naar streven hun sociale taak zoo efficiënt mogelijk uit te voeren, het van belang achten te weten, of inderdaad hun administratiekosten te hoog zijn.

Vandaar, dat in dit artikel getracht zal worden een zoo zuiver mogelijke vergelijking te maken tusschen de administratiekosten van de Raden van Arbeid en de Bedrijfsverenigingen.

Als uitgangspunt zijn genomen de bedrijfsrekeningen over het jaar 1932. Het verslag der Rijksverzekeringsbank, waarin de gegevens over 1932 worden gepubliceerd, is thans nog niet verschenen; de bedrijfsrekeningen zijn echter alle reeds vastgesteld. De verslagen over 1932 zijn als uitgangspunt genomen, daar voor een ander doel de gegevens uit de bedrijfsrekeningen der Bedrijfsverenigingen waren gesplitst in drie groepen, naar gelang ze betrekking hadden op eigen risicodragers, afdelingskassen en omslagleden. Het was nu mogelijk een vergelijking te trekken tusschen de administratiekosten, gemaakt door de Bedrijfsverenigingen voor haar omslagleden en de administratiekosten gemaakt door de Raden van Arbeid voor de bij hen aangeslotenen. Tot nog toe werd steeds een vergelijking gemaakt tusschen de administratiekosten van de Raden van Arbeid en de administratiekosten van de Bedrijfsverenigingen voor al hun leden, derhalve met inbegrip van de eigen-risicodragers en afdelingskassen. Deze vergelijking ging echter geheel mank. Wat toch is het geval?

Aangezien de afdelingskassen en eigen-risicodragers een groot deel der administratiekosten zelf betalen, komen deze kosten niet voor op de bedrijfsrekeningen der Bedrijfsverenigingen. Wel wordt echter als „loon” opgegeven het door omslagleden, afdelingskassen en eigen-risicodragers tezamen uitbetaalde loon. Drukt men nu de administratiekosten uit in een percentage van het uitbetaalde loon, dan is het duidelijk, dat dit percentage een verkeerd beeld geeft. Eenerzijds immers wordt opgegeven het totaal loonbedrag, terwijl anderzijds alleen de grootendeels voor de omslagleden gemaakte administratiekosten worden meegerekend.

Uit nevenstaanden staat, waarin voorkomen de gegevens uit de bedrijfsrekeningen der Bedrijfsverenigingen over 1932, welke betrekking hebben op de omslagleden, blijkt, dat de administratiekosten der Bedrijfsverenigingen voor haar omslagleden over 1932 gemiddeld f 4.27 per 1000 gulden loon bedroegen, terwijl dit bedrag voor de Raden van Arbeid over 1932 f 5.18 per 1000 gulden loon bedroeg. Het verschil is dus reeds veel minder dan het door den Verzekeringsraad over 1931 geconstateerde verschil van f 1.90 per 1000 gulden loon.

Het verschil van f 0.91, dat is blijven bestaan, kan uit de hieronder volgende oorzaken verklaard worden. Vooraf zij opgemerkt, dat verschillende cijfers, welke hieronder volgen, zijn ontleend aan het verslag van de Ziektewet van den Verzekeringsraad over 1931. Dit vormt echter geen bezwaar, daar in 1932 geen wijziging is gebracht in de uitvoering der Ziektewet, zoodat deze cijfers zeker bruikbaar zijn voor het beoogde doel.

Bedrijfsvereniging	Verzekerd loon	Administr. en contrôlekosten (zonder vermindering van rente)	In ‰ van het verzekerd loonbedrag
Algem. B. V.	73.099.188	267.963	3.66
Middenstand B. V.	57.115.778	329.256	5.76
Centrale Landb. Ond. . .	46.876.843	214.734	4.58
Tuinbouw Onderlinge. .	13.729.029	56.750	4.13
„Platte Land”	11.353.574	55.299	4.87
Centrale Onderlinge . .	177.754.610	648.777	3.65
„Samenwerking”(A'dam)	10.067.004	46.005	4.57
„Land- en Tuinbouw” (s-Gravenhage)	25.448.900	100.948	3.96
Gemengde B. V.	5.143.445	13.795	2.68
Metaal B. V. (s-Gravenhage)	411.147	1.401	3.40
Middenstand Onderl. . .	19.891.039	83.332	4.18
Centr. Verwarm. Ind. . .	1.144.802	4.544	3.96
Kleedingbedrijf	3.002.388	10.816	3.60
Grafisch Bedrijf	25.680.010	122.701	4.77
Textiel Nijverheid	57.926	419	7.22
Lederbedrijf	834.452	3.381	4.05
Beurtvaartbedrijf	3.030.710	9.281	3.06
Stroocartonfabricage. . .	2.744.328	8.116	2.95
Bouwbedrijf (Amsterd.)	3.147.027	20.271	6.44
Ziekte-Onderlinge	8.215.296	33.289	4.05
Beetwortelsuikerfabr.	422.130	976	2.31
Metaalindustr. (A'dam)	4.465.066	14.665	3.28
Sigarenindustr. (A'dam)	4.740.062	28.082	5.97
Verbruikscöop.	7.830.495	11.492	1.46
„Noord-Nederland” . . .	4.907.294	27.118	5.52
Alg. Middenstand B. V.	12.305.444	57.394	4.66
Bloembollenbedrijf	10.525.413	48.573	4.61
Handel en Nijverheid. . .	4.322.216	12.432	2.87
Bouwbedrijf. (Haarlem)	15.238.130	72.042	4.72
Menbelindustrie	3.024.974	11.501	3.80
Schilders B. V.	3.126.900	8.922	2.85
Bakkersbedrijf	6.821.670	28.877	4.23
Sigarenbedr. (Eindhoven)	9.202.984	46.812	5.09
Bouwvakken (Utrecht).	8.428.768	54.545	6.47
Twentsche Textiel	9.456.694	23.807	2.51
Brouwerijbedrijf	326.229	795	2.43
Aardappelmeelindustr.	1.920.776	8.451	4.39
„Samenwerking”(A'dam)	4.840.317	27.370	5.65
Bouwbedrijf (Rotterd.)	1.776.912	7.356	4.13
Houtbedrijf	5.534.441	18.435	3.33
Aardwerkind. enz.	1.796.764	9.566	5.32
Limb. Klei-Industrie. . .	1.181.967	4.973	4.20
Haven- en Vervoerbedrijf (Amsterdam) . .	7.163.125	14.235	1.99
Idem (Rotterdam)	9.411.475	33.236	3.53
Ned. Alg. B. V. (Utrecht)	20.992.100	137.419	6.55
Ned. Verg. v. Ziekteverz.	6.576.259	51.198	7.78
Ziekte-Risico	5.482.371	25.649	4.67
Blikbewing	1.690.666	5.462	3.23
Stuadoorsbedrijf	1.574.999	11.379	7.22
Boeren-Onderlinge en Stichtsche Ziekteverz.	10.740.069	51.853	4.83
Loodgieters, Fitters, enz.	3.536.952	14.919	4.21
Totaal	678.075.158	2.900.602	4.27
Raden van Arbeid	178.768.360	962.611	5.18

De oorzaken van het gevonden verschil zijn nu de volgende:

I. De gemiddelde geringere omvang van de ondernemingen, aangesloten bij de Ziekenkassen van de Raden van Arbeid eischt meerdere administratie.

In 1932 waren bij de Raden van Arbeid aangesloten 112.112 ondernemingen met een totaal loonbedrag van f 178.768.360 of gemiddeld per onderneming f 1595. In hetzelfde jaar was bij de Bedrijfsverenigingen verzekerd een totaal loonbedrag van f 678.075.158. Het aantal omslagleden staat niet in alle verslagen vermeld; nemen wij echter het aantal omslagleden in het jaar 1931 groot 160.984, dan komen wij op een gemiddeld loonbedrag per onderneming van f 4212. Hieruit volgt derhalve, dat de Raden van Arbeid verhoudingsgewijze veel meer moeten corresponderen dan de Bedrijfsverenigingen. Bovendien is bij de grootere ondernemingen de ad-

ministratie in het algemeen beter geregeld dan bij de kleinere, zoodat voor deze kleinere ondernemingen een intensievere controle op de loonlijsten noodzakelijk is.

Hiertegen is wel opgemerkt, dat de Raden van Arbeid reeds de beschikking hebben over de loonlijsten van de Ongevallenwet en hieruit de gegevens voor de Ziektewet kunnen putten; in dit verband is zelfs gesproken van een „bevoorrechte positie”. Dit zou inderdaad juist zijn, indien de Raden van Arbeid niet verplicht waren om bij te dragen in de voor de Ongevallenwet gemaakte administratiekosten. Dit laatste is echter wel het geval. Een nauwkeurige berekening heeft tot uitkomst gehad, dat de ziekenkassen van de Raden van Arbeid voor het gebruik maken van de geverifieerde loonlijsten der Ongevallenwetten gemiddeld 90 cent per loonlijst betalen. Aangezien gemiddeld per jaar twee loonlijsten per onderneming binnenkomen, geeft dit voor alle Raden tezamen een bedrag aan administratiekosten van pl.m. $100.000 \times f 1.80$ of $f 180.000$, hetwelk nagenoeg 20 pCt. uitmaakt van de totale administratiekosten van de Raden van Arbeid, welke kosten in 1932 $f 926.611$ bedroegen.

Behalve de gelden te vergoeden voor het mogen gebruik maken van de geverifieerde loonlijsten der Ongevallenwetten, moeten de ziekenkassen van de Raden van Arbeid dan verder nog betalen de kosten, welke voor de verificatie der loonlijsten voor de Ziektewet alléén gemaakt worden. De Ziektewet wijkt nl. voor de premieberekening op een aantal punten van de Ongevallenwet af, zoodat de loongegevens van de laatste wet niet zonder meer voor de Ziektewet kunnen worden gebruikt. Van een bevoorrechte positie kan hier dus moeilijk gesproken worden. Integendeel! De Raden van Arbeid zijn verplicht bij te dragen in de kosten der loonlijstencontrole, welke voor de Ongevallenwetten zeer nauwkeurig geschiedt en kunnen niet volstaan, gelijk de meeste Bedrijfsverenigingen doen, met slechts over te nemen het loonbedrag, dat door den werkgever wordt opgegeven. Dat deze controle trouwens niet geheel overbodig is, blijkt uit het groot aantal verzoeken der Bedrijfsverenigingen om inzage te mogen nemen van de door de Raden van Arbeid geverifieerde loonlijsten, welke inzage ingevolge het thans door de Tweede Kamer aangenomen wijzigingsontwerp der Ziektewet zelfs kosteloos moet worden gegeven.

II. Bij de Raden van Arbeid worden de zieken gemiddeld meer gecontroleerd, dan bij de Bedrijfsverenigingen.

Het bovenstaande vloeit gedeeltelijk voort uit het feit, dat bij de Raden van Arbeid in het algemeen worden ondergebracht de minder goede risico's. Bij grotere werkgevers wordt in den regel toch een scherpere selectie toegepast bij het aanstellen van arbeidskrachten, dan bij de kleinere werkgevers. Een tweede reden is echter, dat een verzekeringsuitvoering, waarbij men heeft twee systemen — vaste premie en omslagpremie — in zichzelf de tendenz heeft om de slechtere risico's bij de vaste premie en de betere bij de omslagpremie onder te brengen. Duidelijk blijkt dit verschil uit het verslag van den Verzekeringsraad 1931.

Het gemiddeld aantal uitkeeringdagen per ziektegeval bedroeg voor de Raden van Arbeid nl. 20.72 en voor de Bedrijfsverenigingen 14.79. Men zal wellicht opmerken, dat hiertegenover staat, dat door de Raden van Arbeid gemiddeld minder ziekengeld werd uitbetaald dan door de Bedrijfsverenigingen; door de Raden van Arbeid $f 14.82$ per 1000 gulden loon en door de Bedrijfsverenigingen $f 15.29$. Dit vindt echter gedeeltelijk zijn oorzaak in het feit, dat door sommige bedrijfsverenigingen o.a. geen of minder wachtdagen berekend worden of wel meer dan 80 pCt. van het loon als ziekengeld uitgekeerd wordt.

Het stellen van minder of geen wachtdagen geeft bij de Bedrijfsverenigingen een aantal korte ziektegevallen meer, nl. die gevallen, waarin de arbeider binnen vier dagen weer beter is en waarbij de Raad van Arbeid niet zou uitkeeren. In den regel is er in die gevallen geen gelegenheid tot controle, omdat de arbeider meestal weer aan het werk is, voordat controle wordt ingesteld. Meer controle hebben deze korte ziektegevallen derhalve niet tengevolge.

Bovendien wordt de meerdere uitkeering van ziekengeld o.i. ook veroorzaakt door het in het algemeen minder controleeren door Bedrijfsverenigingen dan door Raden van Arbeid, hetgeen enerzijds meer ziekengeld, anderzijds minder controlekosten tengevolge heeft. In deze richting wijst ook de gang van zaken bij de ziekteverzekering van arbeiders, werkzaam in de werkverschaffingen. Oorspronkelijk waren deze verzekeringen grootendeels bij de Bedrijfsverenigingen ondergebracht. Voornamelijk naar aanleiding van de daar opgedane ervaringen, werd de premie voor deze verzekeringen bij de ziekenkassen van de Raden van Arbeid bij K. B. vastgesteld op 8 pCt. Toen deze verzekeringen nu voor het merendeel bij de Raden van Arbeid werden ondergebracht, bleken de uitkeeringen door een scherp doorgevoerde controle zóó terug te loopen, dat de premie kon worden teruggebracht tot 5 pCt., terwijl de meeste Raden zelfs met 4 pCt. toekomen. De benodigde premie van den Raad van Arbeid te 's-Gravenhage, waarbij vanaf 1 Jan. 1933 zeer vele werkverschaffingen met Rijkssubsidie zijn aangesloten, bedroeg over 1933 slechts 3.4 pCt. van het loonbedrag. Men ziet dan ook, dat de Bedrijfsverenigingen, welke aanvankelijk veel lieten controleeren door huisartsen en leekencontroleurs, meer en meer overgaan tot de door de meeste Raden van Arbeid gevolgde methode: controle door speciale controle-artsen.

III. Bij de Raden van Arbeid zijn aangesloten de minder kapitaalkrachtige en insolvente werkgevers, hetgeen een vermeerdering der administratiekosten voor de inning der premie tengevolge heeft.

Ook dit vloeit voort uit het systeem van de Ziektewet. Bij de Bedrijfsverenigingen voorschotpremie, met het recht om bij niet betaling de leden te royeeren, hetgeen automatisch overschrijving naar de kassen van de Raden van Arbeid tengevolge heeft. De inning van de door deze en vele andere werkgevers verschuldigde premie eischt een groot bedrag aan administratiekosten. Dit moge blijken uit het feit, dat in 1932 door de Raden van Arbeid zijn uitgevaardigd 18.582 dwangbevelen tot een gezamenlijk bedrag van $f 458.469$. Vóór tot de uitvaardiging van dwangbevelen wordt overgegaan, wordt bovendien eerst op alle mogelijke manieren getracht de verschuldigde premie te innen. Zoo vormt bij de Raden van Arbeid de regeling der termijnbetaling een administratie op zichzelf. Onjuist is dan ook de bewering, dat, ten opzichte der premie-inning de Raden van Arbeid een voorsprong hebben op de Bedrijfsverenigingen, zulks met het oog op de groote bevoegdheden, welke de Raden van Arbeid, met betrekking tot deze inning in artikel 75 en 76 der Ziektewet zijn gegeven. Kan men in dit verband een grotere voorsprong bedenken, dan bij niet-betaling der voorschotpremie het recht te hebben een lid te royeeren?

IV. De administratiekosten, welke gemaakt worden voor de verschillende werkzaamheden, welke ingevolge Ziektewet of Koninklijke Besluiten alleen door de Raden van Arbeid moeten worden gedaan.

In het kort worden hier de volgende werkzaamheden genoemd:

10. Premie-inning voor verzekerden in dienst van gemoedsbezwaarde werkgevers. Hierbij moet de helft

van de premie, dikwijls in wekelijksche bedragen, bij elken arbeider persoonlijk ingevorderd worden;

2o. de registratie van *alle* ondernemingen met vermelding van de Bedrijfsverenigingen, waarbij zij zijn aangesloten;

3o. het opmaken van de kaarten voor de „losse” arbeiders;

4o. de uitbetaling van het ziekgeld aan de arbeiders zelve in plaats van de uitbetaling door bemiddeling der werkgevers;

5o. het opsporen van werkgevers, die verplicht zijn aangifte voor de Ziektewet te doen, maar daarin nalatig zijn;

6o. het verwijzen van de verzekerden naar de bedrijfsvereniging, waartoe zij zich om ziekgeld moeten richten; zoo kwamen alleen bij den Raad van Arbeid te Amsterdam in 1933 315 ziekmeldingen binnen van personen, die na onderzoek bleken niet bij den Raad van Arbeid verzekerd te zijn;

7o. in het algemeen het geven van inlichtingen aan hen, die zich tot den Raad van Arbeid als officieel lichaam wenden.

Tot zoover over de vergelijking der administratiekosten der Ziektewet tusschen Raden van Arbeid en Bedrijfsverenigingen.

Tenslotte nog een beschouwing van meer algemeene strekking. Niet alleen toch bij de bespreking van de administratiekosten van de Ziektewet, maar ook bij de vergelijking in zake de uitvoering van de Sociale Wetten door Overheids- en particuliere organen, in het algemeen, wordt dikwijls dezelfde foutieve redeneering gevolgd, welke ook aan de beschouwingen in de pers over de administratiekosten der Ziektewet ten grondslag ligt, nl. dat men niet let op den aard der verzekeringsportefeuille, de verplichte wijze van uitvoering en op de taak van het Overheidsorgaan.

Meermalen wordt er door de Risicomaatschappijen op gewezen, hoeveel geld de ondernemingen bespaard hebben door de risico-overdracht bij de Ongevallenwet en deze gunstige resultaten worden dan grotendeels verklaard uit de niet-ambtelijke uitvoering. O.i. volkomen ten onrechte. Niet de wijze van uitvoering, ambtelijk of niet-ambtelijk, is de hoofdoorzaak van het verschil, maar het systeem van de Ongevallenwet, dat maakt, dat de grootere ondernemingen met de gunstige risico's hun eigen risico mogen dekken. Hadden ook de zeer kleine ondernemingen, die dikwijls minder goed geoutilleerd zijn en waaronder een groot percentage minder goed betalende of insolvente, ook risico-overdracht, dan zou de omslagpremie bij de Risicomaatschappijen, zooals vanzelf spreekt, stijgen. Omgekeerd zou de premie, welke de Rijksverzekeringsbank heft, dalen, indien de ondernemingen, die thans risico-overdracht hebben, bij de Rijksverzekeringsbank waren aangesloten. Wij spreken hier geen oordeel uit over de vraag, of het door de Wet gevolgde systeem al of niet sociaal wenschelijk is. Wij komen slechts op tegen de bewering, dat de gunstige resultaten van de Bedrijfsverenigingen en Risicomaatschappijen het gevolg zijn van een niet-ambtelijke uitvoering.

Mogen deze uiteenzettingen ertoe bijdragen, dat in deze materie een juister inzicht verkregen wordt.

Mr. G. SNOECK HENKEMANS.

HET NIEUWE CLEARINGVERDRAG MET DUITSCHLAND.

Hoewel het juist afgesloten nieuwe clearingverdrag vijf artikelen meer rijk is dan het eerste, dat op 24 September jl. in werking trad, zijn de aanvullingen van betrekkelijk ondergeschikte beteekenis. Of zij leggen slechts in het verdrag vast, wat in de practijk reeds gebeurde, of zij voorzien in onvolkomenheden of onduidelijkheden uit de vorige verdragsregeling. Van een principieele wijziging in het systeem is geen sprake. Evenmin trouwens van een belangrijke uitbreiding der categorieën vorderingen, welke over

de clearing worden geleid. Slechts op enkele punten zijn nieuwe groepen betalingen binnen het kader van de verrekening getrokken, voornamelijk omdat ze voorheen min of meer over het hoofd gezien waren, terwijl ze volgens de geest van het oude verdrag al in de clearing thuis hoorden. Onder deze laatste groep kan men b.v. noemen de betalingen, welke reisbureaux te verrichten hebben wegens reisbiljetten. Onder de vorige regeling werden wel tusschen de spoorwegadministraties der beide landen saldi over de clearing verrekend, zoodat ambtelijke biljetten voor reizen naar Duitschland hier door de spoorwegen in de clearing werden gestort, niet-ambtelijke biljetten door reisbureaux verstrekt bleven daar buiten, zoodat deze aanvulling dus in een lacune voorziet.

Van meer principieele beteekenis zijn de twee artikelen uit het nieuwe verdrag inzake zeevrachten. Terwijl het vorige verdrag wel de binnenscheepvaartvrachten binnen de clearing trok, doch de zeevrachten geheel onberoerd liet, zijn in de nieuwe overeenkomst de zeevrachten, welke onze scheepvaartmaatschappijen te vorderen hebben voor naar Duitschland gevoerde goederen binnen de clearing getrokken (storting op de clearingrekening „Nederland” zal plaats vinden voorzover voor de betrokken goederen ook deviezenvergunningen werden afgegeven). De zeevrachten welke onze reeders uit anderen hoofde van Duitschland te vorderen hebben, dus voor vervoer van goederen uit Duitschland naar elders vallen buiten de clearing, maar in het art. II van het verdrag is vastgelegd, dat de Deutsche regering voor die gevallen zooveel mogelijk deviezen ter beschikking zal stellen, terwijl wij in dat verband in elk geval als meestbegunstigde natie zullen worden behandeld. Voorts kunnen uitgaven in Duitschland steeds bestreden worden uit inkomsten van het Deutsche bedrijf.

Deze bepalingen zijn inderdaad van groote beteekenis, maar veel nieuws bevatten zij niet. Ook bij de vorige verdragsluiting is natuurlijk de zeescheepvaart ter sprake gekomen en ook toen was principieel reeds overeenstemming bereikt, waarbij evenals nu de belangen van onze reeders op vrij bevredigende wijze waren geregeld, al werd de regeling toen niet in het tractaat vastgelegd. Het eenige nieuwe is, dat een deel der vrachten (de heenvrachten) over de clearing loopen. Nieuw is ook een ruimer omschrijving van de „economisch gerechtvaardigde en gebruikelijke kosten”, verband houdende met het handelsverkeer. De daaronder vallende posten, die ook voorheen reeds ten deele in art. 2 ten 2de werden „hineininterpretiert” zijn nu duidelijk vastgelegd, evenals art. 7 nu de mogelijkheid tot rechtstreeksche verrekening van dergelijke posten — welke reeds op vrij ruime schaal met machtiging van het clearingsinstituut voor elk individueel geval werd toegepast — sanctioneert.

De belangrijkste punten van het nieuwe verdrag zijn een negatieve en een positieve factor: de kwestie van de transitohandel, en de liquidatie van de „oude vorderingen”. Wat het eerste punt betreft kan opgemerkt worden, dat het werd genoemd als één van de redenen tot opzegging van het oude verdrag. Bij dat oude verdrag was uit de „clearingsmassa” een vrij deviezencontingent van 7 pCt. aan Duitschland toegezegd op grond van de overweging, dat Duitschland die deviezen noodig had om noodzakelijke grondstoffen elders te kunnen kopen. In het geheime protocol schijnt toen onzerzijds de toezegging te zijn verlangd, dat die grondstoffen dan tenminste voor een deel via onzen tusschenhandel zouden worden betrokken. Toen nu Duitschland voor onze transitohandel geen deviezen vrijgaf, werd dat één van de aanleidingen tot de opzegging.

De onderhandelingen hebben intusschen voor deze zoo belangrijke tak van bedrijf geen enkele concessie kunnen bedingen, hetgeen wellicht één van de argumenten was, het vrije deviezencontingent voor de Reichsbank van 7 op 4 te reduceeren. Onze transitohandel

handel heeft zich moeten tevreden stellen met de schamele toezegging van art. 12 van het verdrag, dat bij de deviezentoe wijzing geen „maatregelen getroffen zullen worden om ons gebruikelijk aandeel in dezen handel te verminderen”. Een soort meestbeguntingsclausule dus ook. Maar één die praktisch waarschijnlijk heel weinig zal beteekenen, omdat voor verscheidene producten juist *in het geheel geen deviezen worden toegewezen, doch meer en meer de Deutsche invoer daarvan zich in het compensatieverkeer afwikkelt*. Wil dus onze tusschenhandel nog een bescheiden plaatsje voor zich behouden, dan zal zij zich ook op die compensatietransacties moeten toeleppen. Op dit terrein kan wellicht de op Duitschland georiënteerden tusschenhandel profiteeren van de transacties der exporthuizen, welke in Duitschland goederen betrekken, die zij naar elders exporteeren, waarin dus het materiaal voor de compensatietransacties kan worden gevonden. Vooral nu Duitschland op zoo ruime schaal, zelfs voor niet-Duitsche producten, zoozeer met exportpremies werkt, ligt daar wellicht een mogelijkheid, hoewel die natuurlijk binnen vrij nauwe grenzen zal blijven.

Het tweede punt van beteekenis is de versnelde liquidatie van de oude handelsvorderingen. In het vorige verdrag, of juist: in het daarbij behorende geheime protocol, was bepaald, dat van alles, wat op de clearingrekening „Duitschland” hier zou worden gestort 10 pCt. zou worden afgezonderd voor terugbetalingen op saldi van „Sonderkonto”. Dit keer is het percentage in het verdrag zelve genoemd, het belooft 18 pCt. De verhoging is voor iets minder dan de helft, nl. voor 3 pCt., ten laste gekomen van het aan de Reichsbank toekomende vrije deviezencontingent, dat, zooals boven reeds is vermeld, van 7 op 4 is gereduceerd. In zooverre kan men dus inderdaad spreken van een bij de onderhandelingen behaald succes. Voor zoover het echter de overige 5 pCt. betreft, is dat niet het geval.

Met betrekking tot de consequentie van dat deel der verhoging zijn twee mogelijkheden denkbaar. In de eerste plaats kan men aannemen, dat zonder deze wijziging de clearing aan onze zijde een overschot zou vertoonen. Bij de beide eerste publicaties der clearingcijfers was er inderdaad zulk een overschot. Omtrent de bestemming van zulk een surplus was in het verdrag geen voorziening getroffen, het bleef dus voorloopig staan in afwachting, dat Duitschland het door importen zou „opgebruiken”. Wanneer er echter blijvend zulk een overschot was geweest, zou men er toch op den duur wel een bestemming aan hebben moeten geven, en de meest logische zou extra-aflossing op Sonderkonto zijn geweest. Dat men die gelden zou hebben toegevoegd aan het vrij ter beschikking van de Reichsbank komende bedrag ware immers niet denkbaar. Voor het geval dus inderdaad deze 5 pCt. uit het overschot gedekt kunnen worden, is de oplossing logisch, en voor Duitschland geen bijzondere concessie.

Wanneer echter de clearing geen overschot laat, doch of wel juist sluit, of alleen maar sluitend te maken is door remmen van den export, dan beteekent de verhoging van het percentage niets anders dan een verschuiving van nieuwe vorderingen naar de oude, hetgeen beteekent, dat de nieuwe export evenredig zal moeten worden ingekrompen, hetgeen of automatisch zal gebeuren, omdat de exporteurs uit de cijfers van de clearing de noodzaak van terughoudendheid lezen, dan wel doordat de nieuwe uitvoermaatschappij de uitvoerlicenties zal verlagen. In dat geval is de verhoging van het percentage in strijd met de argumentaties bij de afsluiting van het eerste clearingverdrag door de regeering gelanceerd, dat nieuwe export economisch de voorkeur verdient boven afwikkeling van oude vorderingen. Men moet dit punt dan ook als een compromis van de regeering, tusschen de critiek van de rechthebbenden op oude vorderingen en haar eigen overtuiging, dat nationaal

nieuwe export nuttiger is, beschouwen. Waarbij zij dan wellicht hoopt, dat de 5 pCt. die werden toegevoegd uit ons eigen „bestand” niet verder strekken dan wat anders overschot in de clearing zou zijn geweest.

Over dit laatste punt kan men zich natuurlijk nog moeilijk een oordeel vormen. De laatst gepubliceerde cijfers per den 8. December geven weliswaar geen al te fraai beeld. Voor zoover men zonder nadere toelichting die cijfers kan interpreteren, beteekenen zij een tekort in onze clearing van rond 4,3 miljoen. Bij een andere, eveneens plausible, interpretatie komt men zelfs tot een tekort van 11,5 miljoen. Dit hangt er geheel van af of de posten, die hier behalve de „nieuwe vorderingen” uit de clearing gedekt worden (liquidatie Sonderkonto: Young-, Dawes- en Stillhalteintrest) al of niet gestort worden op de clearingrekening „Nederland” bij de Verrechnungskasse. Er waren echter verschillende factoren, die de cijfers per genoemden datum in voor ons ongunstigen zin beïnvloedden. De toelichting van het clearinginstituut noemt zelve de versnelde storting aan Deutsche zijde vóór 16 November, tegen welke datum aanvankelijk het oude verdrag was opgezegd, terwijl ook daarna gedurende de tijdelijke verlenging nog veel vervroegde stortingen plaats vonden. Men kan daaraan waarschijnlijk nog deze punten toevoegen: de uit de clearing te dekken rente op Young- en Dawes-leening en Stillhaltevorderingen zullen niet voortdurend bedragen eischen van den omvang als in de achter onze liggende clearingperiode. Terwijl vervolgens een zeer belangrijk moment gelegen kan zijn in het feit, dat met Ned.-Indië en de andere overzeesche gebieden de clearing wel reeds gewerkt heeft met betrekking tot de exporten naar Duitschland, maar pas begonnen is met betrekking tot de invoeren uit Duitschland in die gebieden. Zoodat tot nu toe de clearing uit dien hoofde eenzijdig werd belast.

Hoe dit zij, de cijfers per 8 December geven zeer zeker geen aanleiding tot overdreven optimisme. En daarom is het begrijpelijk, dat de verkregen concessies zoo minimaal zijn gebleven. Ook na de verhoging van het percentage zal de liquidatie der oude vorderingen zeker nog geruimen tijd duren, vooral omdat behalve het Sonderkonto en Zwischenkonto men daaruit nog verscheidene andere oude vorderingen wil gaan dekken, die tezamen waarschijnlijk een respectabel bedrag beloopten, en waarvoor zelfs een nieuw soort geblokkeerde rekening: „Treuhandkonto” gecreëerd zal worden.

* * *

Prof. Bruins heeft naar aanleiding van mijn artikel over *Koersrisico in de clearing* medegedeeld, dat de veronderstelling, die het uitgangspunt van mijn betoog was met betrekking tot een onderdeel van het vraagstuk, t.w. het koersrisico in het tijdvak tusschen de storting in clearing door de debiteur en het moment van afwikkeling via de clearing „in algemeenen zin niet juist is”. Het is inderdaad jammer, dat men bij de beoordeeling van dergelijke problemen steeds moet uitgaan van veronderstellingen, omdat immers steeds de voornaamste voor de praktijk belangrijke regelingen en afspraken in de geheime protocollen zijn vastgelegd. Die „geheimen” zijn ten deele langzamerhand uit de publicaties der clearingcijfers bekend geworden (zoo b.v. de hoogte van het „vrije percentage” deviezen voor de Reichsbank, het feit dat de Stillhalterente uit de clearing wordt gedekt), maar voor een deel blijven zij geheim, zoodat men met veronderstellingen moet werken, hoe bezwaarlijk en onvruchtbaar soms dat ook is.

Wat het onderhavige punt betreft, had men uit de praktijk, mede in verband met de geringe fluctuaties van de Mark in de laatste maanden, de basis van de afrekening aan exporteurs niet kunnen afleiden, zoodat wel van een gissing uitgegaan moest worden. Dat

dit punt thans is rechtgezet is derhalve toe te juichen. Intusschen blijkt uit de mededeelingen wel, dat geen absolute waarborg kan worden gegeven (de mededeeling van Prof. Bruins spreekt van een omrekening in Gulden op het moment van storting „in principe”, terwijl voorts vermeld wordt, dat „het Clearinginstituut op het oogenblik dienaangaande geen volstreekte verplichting op zich kan nemen”¹⁾). Men kan zich ook nauwelijks denken, dat dit wel zou kunnen.

Denkbaar is de regeling, zooals de schrijver die schetst, wanneer steeds de stortingen aan Nederland-sche zijde in de clearing *op elk moment* minstens evenveel beloopten als de tegenwaarde van de stortingen *op dat moment* aan Duitse zijde. Er is dan altijd een voldoende „omrekeningsmassa” aanwezig. Niet goed denkbaar lijkt de regeling indien en voor zoover de stortingen aan Duitse zijde, hetzij duurzaam, hetzij tijdelijk grooter zijn dan hier (volgens de laatstgepubliceerde cijfers t.w. die per 30 November was dat b.v. reeds het geval). Wanneer b.v. in de eerste helft van een maand bij de Duitse Verrekeningkassa 4 miljoen wordt gestort, en in Nederland in die maand wel evenveel, maar pas in de tweede helft van de maand, dan zal indien tusschen die beide stortingen de Mark gedevalueerd zou worden bij de huidige bepalingen van de omrekening der importeursverplichtingen het koersrisico toch wel voor rekening der exporteurs komen. Het is ten minste moeilijk denkbaar, wie anders dat risico zou moeten dragen. Nu is het gestelde voorbeeld natuurlijk theoretisch, in de practijk zal het in dien gechargeerden vorm niet voorkomen, maar toch wel degelijk voor „Spitzen”, en elke individueele exporteur loopt het risico juist voor het volle bedrag van zijn vordering in zulk een risicodragende „Spitze” te vallen. Intusschen moet men ook hier weer veronderstellen, maar de restrictie dat „het Clearinginstituut geen volstreekte verplichting op zich kan nemen” lijkt toch wel heel sterk op het vorengeschetste geval te slaan.

Tenslotte zij nog gereleveerd, dat de kwestie van het koersrisico in de in mijn artikel onder a) genoemde periode, de credittermijn tusschen levering en betaling in de clearing, door de opgemelde regeling onaangetast blijft. Zoodat het vraagstuk in zijn geheel nog geenszins is opgelost.

C. A. Kl.

HET MOREELE ARGUMENT TEGEN DEVALUATIE.

Onder de argumenten, welke tegen een eventuele devaluatie van den Gulden, respectievelijk tegen een eventueel loslaten van den gouden standaard, worden aangevoerd, speelt het zoogenaamde „moreele” argument een groote rol. Het is van belang de waarde van dit argument eens nader te bespreken, en wel geheel onafhankelijk van de vraag welk standpunt men op grond van *zakelijke* argumenten t.o.v. een eventuele devaluatie meent te moeten innemen. Dit is te meer het geval, omdat dit argument niet alleen door tegenstanders eener devaluatie met groote kracht naar voren wordt gebracht, maar omdat ook voorstanders er soms een zekere betekenis aan blijken toe te kennen. Als voorbeeld hiervan moge worden verwezen naar de uitlating van den heer Van Walree¹⁾, dat devaluatie toch nog wel een onbillijkheid zou beteekenen tegenover de oorspronkelijke schuldeischers van vóór 1915, welke onbillijkheid hij dan eventueel door een kleine interestverhooging zou willen opheffen.

Alvorens de waarde van dit argument nader te kunnen toetsen, moet worden voorop gesteld, wat doel, middelen en gevolgen van een devaluatie, als waaraan thans gedacht wordt, zouden zijn. Immers moet in elk geval de moreele be- of veroordeeling op een van deze betrekking hebben. Onder devaluatie zij hierbij dan tevens verstaan een loslaten van den gouden standaard, hetgeen tot verhooging van het peil

der buitenlandsche wisselkoersen aanleiding geeft.

Het doel van de devaluatie is het bereiken van een zeker herstel van ons economisch leven, of ten minste een verhindering van een anders onvermijdelijk verder verval daarvan, en wel door aanpassing van onze binnenlandsche prijs- en inkomensverhoudingen aan die, welke in het overgrootste deel van het buitenland gelden.

De middelen om dit doel te bereiken zijn een van beiden, óf opheffing van den gouden standaard, óf handhaving daarvan met vermindering van den goudinhoud van den Gulden.

De gevolgen zijn stijging van de buitenlandsche wisselkoersen, stijging van de opbrengst van onzen export, stijging van de prijzen der geïmporteerde goederen en daardoor ook een zekere, zij het ook in verhouding tot den omvang der devaluatie betrekkelijk geringe, stijging van het prijsniveau.

Hoe moeten deze doeleinden, middelen en gevolgen zedelijk gewaardeerd worden?

Wat het doel van de devaluatie betreft, kan van een zedelijke veroordeeling geen sprake zijn. Dit doel is hetzelfde als dat, hetwelk de regeering zelf voortdurend betoogt na te streven. Slechts meent zij ter bereiking daarvan andere middelen te moeten aanwenden, namelijk deflatie, d.w.z. algemeene verlaging van het niveau der prijzen van goederen en diensten.

Er moge hier wel de nadruk op worden gelegd, dat door deze doelstelling de aan de orde zijnde devaluatie zich ten eenenmale onderscheidt van manipulaties met het geldwezen, welke vroegere overheden zich wel veroorloofd hebben. Ik denk hier in het bijzonder aan het snoeien van de munt, waarmede de devaluatie ten onrechte vaak wordt vergeleken. De muntsnoeiing, die een vermindering van den metaalinhoud van de in algemeen gebruik zijnde munt beteekende, verschaft de overheid de gelegenheid om uit eenzelfde hoeveelheid goud een grooter aantal geldeenheden te verkrijgen en had ten doel de overheid langs dezen weg een grootere koopkracht te verschaffen. Zij was dus een zuiver inflationeële daad. Als zoodanig was het snoeien van de munt naar gelang van de omstandigheden, die de overheid tot zoodanige handeling drongen, even zeer of even weinig moreel te veroordeelen als elke andere daad van inflatie, onverschillig, of die bestaat in het rechtstreeksche uitgeven van staatspapiergeld of in het langs indirecten weg vergrooten van de circulatie door het onderbrengen van schatkistpapier bij de circulatiebank. Het algemeen onaanvaardbare van al deze manipulaties is hierin gelegen, dat daardoor de lasten van de te verrichten overheidsuitgaven niet over de burgers verdeeld worden volgens de regelen van een billijke belastingheffing, doch deze last geheel willekeurig wordt afgewenteld op hen, die door de stijging van het prijsniveau hun reële inkomsten zien verminderen.

Het doel van de aan de orde zijnde devaluatie is echter, zooals wij reeds zagen, geenszins een vermeerdering van de koopkracht van de overheid. En voor zoover deze als nevenverschijnsel toch zou optreden, namelijk in den vorm van een boekwinst op den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank, is het een eisch van rechtvaardigheid, dat deze winst nóch aan de gewone baten van de circulatiebank, nóch ook aan die van den Staat zal worden toegevoegd.

* * *

Is dus het doel, dat met de devaluatie wordt nagestreefd, moreel niet te veroordeelen, zoo dient de vraag gesteld te worden, hoe het staat met de te gebruiken middelen. Zijn opheffing van den gouden standaard of verandering van den goudinhoud van den Gulden, op zichzelf beschouwd, moreel onaanvaardbaar?

De eerste vraag kan onmogelijk bevestigend beantwoord worden, omdat dat niet meer of minder zou beteekenen, dan dat alle toekomstige regeeringen van Nederland tot in eeuwigheid van dagen moreel ver-

¹⁾ E. D. van Walree: Naar Devaluatie van den Gulden 1934, blz. 22.

plicht zouden zijn tot handhaving van den gouden standaard, een geldstelsel, dat in ons land nota bene slechts enkele decennia ongestoord heeft gegolden (van 1875 tot 1914). De overgang in 1847 van den dubbelen op den zilveren standaard, de opschorting van dezen laatste in 1873, de feitelijke opschorting van den gouden standaard in 1914 en de bevestiging daarvan in 1920, toen niet tot goudafgifte voor Amerika werd overgegaan, hoewel de Dollar belangrijk boven de goudpariteit steeg, zouden volgens deze beschouwingswijze even zoovele moreel ontoelaatbare handelingen zijn geweest.

Deze opvatting is natuurlijk ten eenenmale onhoudbaar. De Muntwet en de Bankwet, die tezamen den aard van ons geldstelsel beheerschen, zijn wetten als alle andere, die door een nieuwe wet kunnen worden veranderd. Zij houden geen enkele belofte van onveranderlijkheid in en, wanneer het doel van de voorgenomen veranderingen zedelijk gerechtvaardigd is, kan tegen het feit van de verandering zelf geen enkel bezwaar worden gemaakt.

Dit argument geldt zoowel voor een verandering in den zin van opheffing van den gouden standaard als voor een verandering in den zin van wijziging van den goudinhoud van den Gulden.

Nu zou men hier nog tegen in kunnen brengen, dat weliswaar aan het formeele recht van den wetgever tot wijziging van de Muntwet niet getwijfeld kan worden, maar dat zoodanige wijziging niettemin toch met het rechtsbewustzijn van het publiek in botsing zou kunnen komen, omdat door de langdurige gewoonte de inwisselbaarheid van 10 Gulden in 6,048 gram fijn goud in ons rechtsbewustzijn verankerd zou zijn geraakt.

Het komt mij echter voor, dat dit argument geen steek houdt. In ons rechtsbewustzijn is van een dergelijke identificatie van de geldeenheid met een zekere hoeveelheid fijn goud geen sprake en het feit, dat men in ons land, praktisch gesproken, het goud als circulatiemiddel nimmer een rol heeft doen spelen en de inwisselbaarheid van papiergeld in goud voor binnenlandsch gebruik al sedert 1914 slechts gedurende een korte tijdsspanne heeft bestaan, heeft ook de ontwikkeling van een dergelijk rechtsbewustzijn verhinderd. In de voorstelling van het publiek is de geldeenheid verbonden met een zekere koopkracht, namelijk het $\frac{1}{x}$ gedeelte van een ieders week-, maand- of jaarbudget. Slechts wanneer in die koopkracht een plotselinge en belangrijke verandering zou worden gebracht, een verandering van een andere grootte-orde dan die waaraan men gewend is, zou het rechtsbewustzijn van het publiek zich geschokt kunnen voelen.

Wij meenen derhalve tot de conclusie te kunnen komen, dat in een devaluatie, die met een zedelijk motief geschiedt, op zichzelf niets moreel ontoelaatbaars steekt.

Zouden er nog lezers zijn, die aan de juistheid van deze conclusie twifelen, dan zou ik deze de volgende vraag willen stellen: Meent gij, dat, indien alle landen der wereld den gouden standaard hadden en op een internationale muntconferentie besloten werd den goudinhoud van alle standaardmunten gelijktijdig met 25 pCt. te verminderen — zoodat noch de wisselkoersen noch de prijzen rechtstreeks zouden worden beïnvloed — deze devaluatie dan toch moreel onaanvaardbaar zou zijn? Zoo neen, dan zult gij moeten erkennen, dat de moreele appreciatie van de devaluatie slechts betrekking heeft op het doel en op de gevolgen, niet echter op de handeling op zichzelf.

* *

Vragen wij ons vervolgens af, of de devaluatie zou leiden tot moreel niet aanvaardbare gevolgen. De gevolgen zijn, zooals wij reeds zagen, een stijgen van de wisselkoersen op het buitenland, een stijgen van de prijzen van de ingevoerde goederen en van de opbrengst der uitgevoerde goederen, daardoor een zekere stijging van het prijsniveau en een zekere verschui-

ving in de verhouding tusschen schuldeischers en schuldenaren ten gunste van deze laatsten.

Aan het moreele recht van de regeering om in 's lands belang maatregelen te nemen, die van invloed zijn op de goederenprijzen, kan geen oogenblik getwijfeld worden. De vele contingenteeringen, om nog van invoerrechten, accijnzen, monopoliewinsten en exporttoeslagen te zwijgen, zijn daar om dat te bewijzen. De devaluatie zou in dit opzicht slechts gradueel en niet principieel iets anders brengen dan de huidige regeeringspolitiek van duur maken van een groot deel onzer importen en subsidieering van een groot deel onzer exporten.

Dat deze beïnvloeding van het prijsniveau ook tot beïnvloeding van den reëelen inhoud van geldverdringen- en schulden leidt, is al evenmin moreel onaanvaardbaar. Er is geen sprake van, dat schuldeischers en schuldenaren een moreele claim op de overheid zouden hebben, dat deze er voor moet zorgen, dat de koopkracht van het geld onveranderd blijft, of dat zij althans zichzelf van alle maatregelen zou moeten onthouden, die deze koopkracht zouden kunnen beïnvloeden. Geldverplichtingen worden aangegaan noch in goud (tenzij uitdrukkelijk overeengekomen) noch in een zeker kwantum reëele koopkracht, doch in wettig betaalmiddel van het Koninkrijk der Nederlanden, en ieder schuldeischer en schuldenaar weet en heeft steeds geweten, dat de reëele koopkracht van den Gulden ten tijde van het teniet gaan van de verplichting een andere zou kunnen zijn dan ten tijde van het ontstaan daarvan. Zoolang de motieven van het overheidsingrijpen, dat tot verandering in de koopkracht van den Gulden leidt, slechts moreel in orde zijn, hebben schuldenaars en schuldeischers geen enkele reden tot klagen, tenminste niet op grond van moreele overwegingen. Dat het meewerken tot handhaving van een min of meer stabiel prijsniveau op *economische* gronden van de overheid verlangd mag worden, is een geheel andere zaak.

Ook hier dus kan van moreele argumenten geen sprake zijn. Ware het trouwens wel zoo, dan zouden deze veeleer vóór dan tegen devaluatie pleiten. Want de deflatiepolitiek van de regeering, die een steeds verder voortschrijdende prijsdaling tot doel heeft en die dus den reëelen druk der geldschulden steeds zwaarder doet worden, ware dan zeker niet moreel te verantwoorden.

Zoo blijft dan tenslotte als eenig object voor de mogelijk zedelijke veroordeeling der devaluatie nog slechts over de daaruit voortvloeiende stijging der wisselkoersen. Voor Nederlanders beteekent deze stijging der wisselkoersen enerzijds een duurder worden van geïmporteerde en geëxporteerde goederen, anderzijds een stijging van de nominale waarde van beleggingen in vreemde valuta. Het eerste is hierboven reeds voldoende besproken, het laatste zal wel tot weinig moreele verontwaardiging aanleiding geven.

Voor den buitenlander geldt het omgekeerde. Voor zoover het goederenverkeer betreft, zal hij constateeren, dat de prijzen der goederen in het verkeer met Nederland, in zijn valuta uitgedrukt, een tendens tot daling vertoonen. Dit verschijnsel valt even ver buiten alle moreele be- of veroordeeling als het stijgen van de prijzen in Nederland zelf.

Anders is het geval van den buitenlandschen belegger. Deze ziet door de devaluatie zijn vorderingen in Nederlandsche Guldens plotseling sterk in waarde dalen en inderdaad kan men hier de vraag stellen, of de betreffende handeling van de Nederlandsche regeering tegenover hem wel moreel verantwoord is. Niet, omdat hier sprake zou zijn van een niet nakomen van zijn verplichtingen door Nederland, maar omdat door de handeling van de Nederlandsche regeering onverwachts een verstoring wordt gebracht in de bestaande wisselkoersverhoudingen. Zijn verplichtingen blijft Nederland ten volle nakomen, in Nederlandsch wettig betaalmiddel, waarin zij ook luiden en de reëele koopkracht in Nederland van

de gepresterde som zal niet veel veranderen en in de meeste gevallen zelfs grooter blijven dan zij was op het oogenblik, dat de verplichting werd aangegaan. De vraag, waar het hier om gaat, is, of de buitenlandse belegger in redelijkheid den wisselkoers op Nederland als een vaste grootheid mocht beschouwen en althans mocht aannemen, dat de Nederlandsche regering geen maatregelen zou nemen, welke een plotselinge verandering in die grootheid zouden teweeg brengen en of om die reden een gerechtvaardigd vertrouwen is beschaamd.

Wanneer men de vraag op deze wijze stelt, mag men daarop, naar het mij voorkomt, antwoorden, dat vóór September 1931 inderdaad een dergelijke verwachting met een zekere redelijkheid gekoesterd mocht worden. In de huidige omstandigheden, nu veel meer landen de oude pariteit verlaten dan behouden hebben, ligt de zaak echter geheel anders en kan men niet meer zeggen, dat de buitenlandsche beleggers in redelijkheid niet kunnen voorzien, dat ook de koers van den Nederlandschen Gulden nog wel eens zou kunnen dalen. Dit geldt wel in het bijzonder voor de beleggers in landen, wier valuta reeds gedevalueerd is en wier eigen regeeringen de wisselkoersverhoudingen dus reeds verstoord hebben. Deze beleggers kennen al niet meer het verschijnsel van een vasten wisselkoers op Nederland en zij kunnen dus ook onmogelijk een plotselinge verandering van dien koers als onvoorzienbaar beschouwen.

Een zekere redelijke verwachting van onveranderlijkheid van den Guldenkoers zou hoogstens nog kunnen bestaan bij de beleggers in de landen van de goudgroep, al moet daartoe wel een vrij groote mate van optimisme bij hen worden verondersteld. Uitsluitend en alleen t.a.v. deze groep personen zou dan van een moreel argument tegen devaluatie nog sprake kunnen zijn.

Gelukkigerwijze zijn echter de verplichtingen uit hoofde van credietverlening van Nederland en Nederlandsch-Indië jegens de landen van de goudgroep niet groot. Buitenlandsche Guldenleeningen zijn door Nederland nimmer aangegaan en de voornaamste verplichtingen van Nederland bestaan uit de door het buitenland op korten termijn op de Nederlandsche geldmarkt uitgezette gelden. Deze zijn niet van zoo grooten omvang, dat het niet zonder meer mogelijk zou zijn, indien men hier inderdaad het moreele argument zwaar zou willen laten wegen, de van de landen van de goudgroep ontvangen credieten op basis van de oude goudpariteit af te wikkelen, voor zoover althans die landen niet zelf ook tot devaluatie zouden overgaan. Een deel van den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank, welke trouwens aan de toestrooming van deze buitenlandsche korte credieten mede zijn huidige omvang dankt, zou daarvoor kunnen worden gereserveerd. Aan het volgen van de meest juiste welvaartspolitiek behoeft dit moreele argument derhalve niet in den weg te staan.

* * *

Tenslotte moet worden opgemerkt, dat in het devaluatie-vraagstuk nog een ernstig moreel argument naar voren kan komen, dat in wezen buiten de zaak zelf staat. Ik bedoel de moreele verplichting van een regering, die zich jegens derden door een belofte zou hebben vastgelegd om ook in een verdere toekomst nooit tot devaluatie te zullen overgaan. Een dergelijke belofte zou zonder twijfel voor de regering, die haar zou hebben afgelegd, in hooge mate moreel bindend zijn. In zoodanig geval zou men inderdaad van een sterk moreel argument tegen devaluatie kunnen spreken, zij het ook, dat dit argument alleen voor de betrokken regering zelf van kracht zou zijn en niet ook voor haar eventuele opvolgers.

Men is in ons land een tijd lang onder den indruk geweest, dat zoodanige, moreel bindende verklaringen aan het buitenland zouden zijn gedaan. Uit de Memorie van Antwoord op het Eerste Hoofdstuk van de Rijksbegroting is echter gebleken, dat verbintenissen,

waardoor de vrijheid van handelen van de regering in dit opzicht aan banden zou zijn gelegd, niet bestaan en dat het z.g.n. „goudblok” slechts berust op een afspraak tusschen de circulatiebanken.

Ook dit laatste moreele argument speelt dus voor ons land op het oogenblik geen rol.

Dat de regering zelf aan het moreele argument geen overwegende beteekenis toekent, mag wel haast geconcludeerd worden uit de passages, welke in dezelfde Memorie van Antwoord aan den gouden standaard worden gewijd. De regering stelt zich daarin immers op het standpunt, dat deze aangelegenheid er niet een is, welke met axioma's kan worden afgedaan, maar welke wel degelijk bewijsvoering behoeft en zij laat zich dan op verschillende zuiver economische argumenten tegen devaluatie in. Zou zij de devaluatie zonder meer als immoreel beschouwen, dan ware een dergelijke houding ondenkbaar: men discussieert niet over het zakelijke voor en tegen van een werkelijk immoreele handeling.

Samenvattend kan geconstateerd worden, dat, wat de binnenlandsche verhoudingen betreft, een moreel argument tegen devaluatie niet bestaat, noch t.a.v. het doel, noch t.a.v. de middelen, noch ook t.a.v. van de gevolgen daarvan. Wat de buitenlandsche verhoudingen betreft, zou een moreel argument hoogstens erkend kunnen worden t.a.v. credietgevers in landen, die tot dusverre de goudpariteit met Nederland hebben gehandhaafd.

Dit moreele argument zou echter nooit een reden kunnen vormen om de devaluatie na te laten, doch op zijn best om den schuld aan den betrokken crediteur op basis van de oude goudpariteit af te wikkelen.

Een belangrijke beteekenis kan derhalve aan het moreele argument niet worden toegekend en de strijd over al of niet devalueeren kan zich beperken tot de strikt zakelijke argumenten. M. W. HOLTROP.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE WAARDEVERMINDERING VAN DE YEN EN DE UITBREIDING VAN DEN JAPANSCHEN UITVOER.

Prof. Dr. Paul Keller, tijdelijk te Yokohama, schrijft ons:

Inleiding.

Elk onderzoek betreffende de expansie van den Japanschen export moet leiden tot de gevolgtrekking, dat de waardevermindering van den Yen een van de belangrijkste krachten is, die den export bevorderen. De twist over de vraag, of wij in dit opzicht met dumping te maken hebben, zal ons in dit verband niet bezighouden. Wel zal een poging worden gedaan, in korte trekken eenige feitelijke en eigenaardige relaties aan te toonen tusschen de waardevermindering van het geld en de ontwikkeling van de Japansche huishouding. Onbetwistbaar blijft het, dat onder druk van de economische wereldcrisis, die van Amerika is uitgegaan en van de deflatiepolitiek der toenmalige Japansche regering de Japansche huishouding in de jaren 1930/'31 aan stagnatie was overgeleverd.

In December 1931 verliet Japan de goudbasis van zijn valuta en de Yen verloor geleidelijk 63 pCt. van zijn oorspronkelijke waarde. Even onbetwistbaar nam sedert de opheffing van den goud-exchange-standaard de Japansche export een ongekeerde vlucht, werken de fabrieken en maken de industriele ondernemingen goede, ten deele hooge winsten. Het is derhalve begrijpelijk, dat de Japansche economische politiek in andere, leidende volkshuishoudingen aandachtige waarnemers vindt. Indien hier uitsluitend sprake zal zijn van de waardevermindering der valuta, moet men zich bewust blijven, dat deze slechts een belangrijk onderdeel is van een omvangrijke economische politiek, die evenwel — naast de loonpolitiek en de

uiterste rationalisatie van productie en industrieele en commercieele organisatie — belangrijke beteekenis heeft voor den Japanschen export.

Invoer.

Japan is een industrieland, dat arm is aan grondstoffen. Het moet zichzelf dus terstond de vraag stellen, of niet een door waardevermindering van het geld ontstaan exportvoordeel zeer snel door de stijgende kosten van den invoer zal worden vernietigd. Dat is *tot dusver in Japan niet* gebeurd. Ter verklaring van dit interessante economische verschijnsel kunnen eenige getallen dienen. Wanneer wij het prijsverloop in November 1931, de laatste maand voor het verlaten van den gouden standaard, als basis nemen en dit prijspeil = 100 noemen, dan was sindsdien de prijsontwikkeling gemiddeld de volgende:

	Prijzen voor importartikelen	Idem voor exportartikelen	Eigen producten v. binnenl. verbruik
Dec. 1933	159.9	140.0	114
Juni 1934	178.6	140.2	114.8

(Volgens „The Oriental Economist”)

Deze zeer verschillende prijsontwikkeling, al naar de richting van den buitenlandschen handel en op de binnenlandsche markt, is van de grootste beteekenis voor de ontwikkeling van den Japanschen export en heeft opheldering noodig. Iedere waardevermindering van het geld moet min of meer snel in *stijgende importprijzen* tot uitwerking komen. Zij zal dit te sneller en vollediger doen, naarmate de binnenlandsche koopers sterker op de reeds ingetreden en nog te verwachten koersverliezen van hun geld met de vlucht in buitenlandsche goederen en valuta's reageeren. Het voorbeeld van de Vereenigde Staten heeft weer aangetoond, dat door een dergelijke psychologisch-economische reactie in wijde kringen van een volkshuishouding de buitenlandsche waarde van een valuta sterker kan dalen dan de binnenlandsche toestand van deze valuta en huishouding motiveert. Deze voor een „gecontroleerde waardevermindering” zoo gevaarlijke reactie is bij het Japansche volk achterwege gebleven of veel minder heftig tot uiting gekomen dan elders het geval is geweest.

Het zal niet gemakkelijk zijn uit te maken, of het de onvoldoende bereidvaardigheid tot verstrekking van kapitaal in de kringen van Japansche ondernemers is geweest, dan wel de groote traagheid van wijde kringen Japansche kapitalisten in hun bankrelaties met het buitenland, dan wel een bewuste economische discipline van de Japanners, die hier tot uiting kwam. Ik ben geneigd, de terughoudendheid van de Japansche huishouding in het begin van de waardevermindering van den Yen meer toe te schrijven aan een niet-kunnen dan aan een niet-willen. De Japansche ondernemers, die tijdig op de komende waardevermindering van den Yen konden reageeren, hebben dit ook gedaan. Groote concerns hebben tegen goede koersen groote buitenlandsche deposito's gevormd.

Aan deze fondsen, vooral in de Vereenigde Staten, is het te danken, dat de prijsstijging van de importgoederen gedeeltelijk door een betrekkelijk lange en voor de economische versterking van het land belangrijke periode bij de koersontwikkeling kon achterblijven. Met gelden, die met hooge waarde naar het buitenland waren gegaan, konden gedurende eenigen tijd grondstoffen worden ingekocht tegen prijzen, die het toenemend verlies aan koopkracht van den Yen niet terstond en ten volle tot uitwerking lieten komen.

In dezelfde richting werkte de verdere omstandigheid, dat evenwijdig met de Japansche waardevermindering van het geld een *prijzdaling* van belangrijke grondstoffen ter wereldmarkt intrad, een ontwikkeling, welke de dalende koopkracht van den Yen op de buitenlandsche grondstoffenmarkten minder merkbaar liet worden. Naast deze algemeene ontwikkeling van de marktconstellatie, waarvan ook de concurrenten van Japan konden profiteren, moet

echter een *bijzonder verschijnsel in de internationale prijsontwikkeling* worden gesteld, dat speciaal Japan ten goede kwam en nog voortdurend in toenemende mate ten goede komt.

Wij doelen hier namelijk op het feit, dat buitenlandsche producenten — onder crisisdruk — hun goederen aan Japan tegen *bijzondere prijzen* aanbieden, waarbij zij met de gedaalde koopkracht van den Yen in ruime mate rekening houden. Er worden Japan als een van de zeldzame afzetgebieden, die nog opnemingsvermogen hebben, Europeesche producten, vooral machines, tegen prijzen en betalingsvoorwaarden (Duitschland!) aangeboden, die Japan veroorloven, zich deze buitenlandsche goederen aan te schaffen en het rationeelste en effectriekste productie-apparaat te stichten, waarvan de gunstige omstandigheden wat de kosten betreft natuurlijk weer den export ten goede moeten komen en hem bevorderen.

Wanneer wij dan ook aannemen, dat de volwaardige Yen-saldi in het buitenland thans zijn uitgeput en Japan zijn importen met slecht geld moet betalen, toch komt deze geringere waarde van den Yen niet overal tot uiting in een overeenkomstige prijsstijging aan de importzijde.

Uitvoer.

Japan heeft zijn *export* van 1930 tot 1933 met ongeveer 600 miljoen Yen uitgebreid, een stijging, die ook gedurende het eerste halfjaar van 1934 aanhield en in vergelijking met dezelfde periode van het vorig jaar nogmaals 20 pCt. bedraagt. Betere koersen beteekenen voor de Japansche exporteurs aantrekkelijke prijzen voor de afgewerkte producten, die Japan vervaardigt, de aanpassing van de koopers eener verarmde wereld aan goedkope verbruiksqualiteiten, gelijk Japan ze vervaardigt, worden meestal als oorzaken van deze uitbreiding van den export genoemd. Een iets diepere verklaring kan voortvloeden uit de analyse van de weinige getallen, die wij hierboven hebben genoemd. Wij constateeren, dat het prijspeil voor exportartikelen (140,2) veel lager ligt dan dat voor importartikelen (178,6). Het duurder worden van den import is bijgevolg in Japan niet omgezet in een overeenkomstige prijsstijging van zijn exportartikelen; Japan heeft kans gezien, zijn *export betrekkelijk goedkoop te houden*.

Lage loonen. Toenemende productiviteit.

De verklaring van dit verschijnsel schuilt voornamelijk in het volgende: Japan importeert in de eerste plaats grondstoffen voor zijn industrieel arbeid. Zij moeten thans duurder betaald worden dan voor de waardevermindering van het geld. De prijsstijging van de grondstoffen is echter in de kostenberekening van de Japansche industrie niet van beslissend belang; andere kostenfactoren: *arbeid* en *kapitaal* staan er naast. En de belooning van deze factoren is tegenwoordig in Japan zoo gering, dat zij in staat zijn, de prijsstijging van de grondstoffen te compenseren en den Japanschen exporteur het klimmen over tariefmuren en het binnendringen in nieuwe markten — onlangs midden- en Zuid-Afrika — telkens weer veroorloven.

De goedkoopste van menselijke *werkkracht* in Japan valt voornamelijk te verklaren met de derde kolom van onze tabel „prijzen van binnenlandsche producten voor binnenlandsch verbruik” (114,8). Tegenover het waardeverlies van den Yen tegenover het buitenland met 63 pCt. staat een verheffing van het specifiek binnenlandsch prijsniveau met slechts 14—15 pCt. Juist deze prijzen zijn echter beslissend voor de kosten van *levensonderhoud* van de groote massa in Japan. Zij leeft van binnenlandsche rijst, Japansche visch, kleedt zich in kimono's, die in Japan worden vervaardigd en die voor enkele Yens te koop zijn, — de levenshouding van de werkende volkgroepen is een autarkisch-Japansche. Voor het noodzakelijk levensonderhoud is de gemiddelde prijsstijging 14 pCt. Ook zij is in Japan niet in staat geweest, zich om te zetten in een overeenkomstige loons-

verhooging van de industrie-arbeiders. Integendeel, het *loonpeil* is met de opheffing van den gouden standaard nog *gedaald*:

	Nominale loonen	Werkelijke loonen
1926 = 100		
1929	98,6	103,7
1933	85,2	88,1
Mei 1934	82,2	90,7

(The Oriental Economist)

Stellig is dit een verbazingwekkende gang van zaken, wanneer men bedenkt, dat het Japansche loonpeil nog altijd als buitengewoon laag werd beschouwd. De mogelijkheid van zulk een loondaling sedert 1929 — bij gelijktijdige stijging van de kosten van levensonderhoud — bewijst echter, dat zelfs in de Japansche loonen nog reserves lagen en ten deele thans nog liggen. De dalende tendenz van de gemiddelde uurloonen is het gevolg van de onmacht van de vakbeweging, de toenemende bevolking, op het oogeblik echter in het bijzonder van een *acute agrarische crisis*. De nood der boeren stelt telkens opnieuw (in het bijzonder vrouwelijke) werkkrachten tegen lagere loonen ter beschikking van de industrie.

De lage en gedurende de laatste jaren nog dalende nominale loonen krijgen in de kostenberekening van den Japanschen exportindustriële een des te grooter beteekenis, daar de *arbeidsopbrengst* per hoofd van de arbeiderschap in de afgelopen drie jaren door het gebruik van de nieuwste technische hulpmiddelen en ver doorgevoerde rationalisatie *belangrijk kon worden vergroot*. Zoo bedient thans een meisje tegen weinig loon in de katoenweverij een maximum van veertig mechanische weefgetouwen. De *waardevermindering* van den Yen heeft in Japan *niet tot loonsverhoogingen* geleid; andere krachten, voornamelijk de verscherpte agrarische crisis, hebben loonsverlagingen mogelijk gemaakt. De daardoor ontstaande sociale vraagstukken zijn in dit bijzondere verband niet voor discussie vatbaar. Daarentegen moet op deze eigenaardige ontwikkeling der loonen en van het prijsniveau in het binnenland bij iedere beoordeeling van de stimulatie van den Japanschen export de nadruk worden gelegd.

Credietinflatie.

Naast deze eigenaardige, tegen de waardedaling van het geld in loopende ontwikkeling van het loonpeil, speelt de permanente *liquiditeit* van de *geldmarkt* een secundaire rol. De Japansche inflatie is weliswaar geen geldinflatie, gelijk het de Europeesche valutastoringen in den eersten tijd na den oorlog waren; zij valt veeleer te vergelijken met de maatregelen in de V. S. De hoeveelheid circulerend goud werd alleen met ongeveer 14 pCt. vermeerderd. De veel sterkere waardevermindering van den Yen is het gevolg van de financiële politiek van de tegenwoordige Japansche regering en van het wantrouwen van de overige wereld in de toekomstige ontwikkeling in Japan en het Verre Oosten. De Japansche regering verschafft zich de noodige middelen voor haar groote orders aan de zware industrie en voor haar subsidies aan scheepvaart en industrie door een *credietinflatie*. Zij heeft voor 2.4 milliard Yen bonds, d.w.z. staatschuldbiljetten uitgegeven en daarmee de begrotingstekorten van 1932—1934 gedekt. De bonds werden door de Bank van Japan ten volle overgenomen en zij zullen door haar evenredig aan het opnemingsvermogen van de markt aan banken, verzekeringsinstellingen en andere instituten, die depositogelden te beleggen hebben, worden doorgegeven. Op het oogeblik loopt de discussie over de vraag, of het verzaagingspunt is bereikt en of nieuwe uitgaven van staatschuldbiljetten nog te dragen kunnen worden geacht.

Naast de stimulerende crediethulp van staatswege aan de Japansche economie is de (met weinig uitzonderingen: kunstzijde-industrie!) *voorzichtige kapitaal- en reservepolitiek der ondernemingen zelf* van belang. Zij hebben uit de ups and downs van haar eigen ontwikkeling en uit de fouten van buiten-

landsche ondernemingen iets geleerd. De meeste Japansche ondernemingen voeren thans een breede reservepolitiek en geven haar winsten ondanks mooie dividenden, slechts ten deele aan het kapitaal door. Kapitaalreducties en conversies in goedkoopere leeningen zullen, waar mogelijk, de vaste kosten van de productie helpen verminderen.

Slotbeschouwingen.

Wanneer wij de bovenomschreven feiten overzien, komen wij tot de gevolgtrekking, dat de waardedaling van den Yen een van de belangrijkste, de export bevorderende krachten binnen de Japansche economie is. Zij kan het onder de heerschende en zeer specifiek Japansche omstandigheden vooral zijn, omdat *tusschen invoer en uitvoer, de goedkoopere Japansche arbeid is geschoven*, die zijn geringe behoeften uit het land zelf dekt. De Japansche boeren, die het goedkoopere voedsel hebben te leveren, zijn thans in grooten nood; en de Japansche industrie-arbeiderschap, die ondanks de gestegen kosten van levensonderhoud loonsverlagingen moet dragen, bevindt zich zelfs volgens officieuze uitingen in een „onbevredigenden toestand”.

Japan werkt thans meer voor de wereld en verkrijgt voor deze toegenomen praestatie minder dan vroeger. Deze op zichzelf onzinnige praestatie kan haar motiveering alleen vinden in de *zucht naar expansie* van de Japansche economische leiders en in den *druk van de Japansche bevolking*. Japan wil en moet exporteeren, want iedere maand neemt zijn bevolking toe met 60.000 menschen die voedsel en werk verlangen; Japan wil met alle mogelijke middelen de tegenwoordige economische situatie uitbuiten, daar deze het land een buitengewone exportkans biedt. Het wordt door zijn economische ontplooiing de belangrijkste koper van bepaalde grondstoffen en productiemiddelen in het Verre Oosten, hetgeen zijn positie versterkt. Het breidt zijn export in alle richtingen uit, om bij hangende en toekomstige contingentetingsonderhandelingen een zoo gunstig quotum toegewezen te krijgen, dat zijn arbeid ook voor de toekomst veilig is.

Op de *waarschuwende* stemmen in het land, die op de gevaren van nieuwe uitgaven van bonds wijzen en op de omstandigheid, dat opgenomen credieten op zekeren dag moeten worden terugbetaald, wordt thans nauwelijks acht geslagen. De politieke wereldsituatie steunt veeleer de verhoogde eischen van *leger en vloot* aan de staatsfinanciën. Toenemende *staatsschulden* en toenemende *nood van de boeren* moeten als donkere slagschaduw naast het zonnige beeld van de Japansche ontwikkeling van de industrie en den export worden geplaatst. En wie met de Japansche industriele opleving ten gunste van een dergelijke valutapolitiek in andere landen zou willen argumenteeren, zou ook deze — naast de pijnlijke beschrijving van de eigenaardige Japansche omstandigheden — in zijn beschrijving moeten opnemen.

Yokohama, midden November. (*Nadruk verboden*)

AANTEKENINGEN.

Nederlandsch-Belgische Credietverleening.

Door een internationaal bankiersconsortium onder leiding van een Nederlandsche groep is een wisselcrediet groot f 100 miljoen verstrekt aan den Belgischen Staat, waarvan door de Nederlandsche deelnemers f 30 miljoen werd gefourneerd. De omstandigheden, waaronder deze transactie tot stand kwam, doen zeer sterk denken aan die, welke heerschten, toen juist een jaar geleden eveneens onder leiding van een Nederlandsch consortium een wisselcrediet ook f 100 miljoen groot aan den Franschen Staat werd gegeven. Wat de situatie in het debiteurland betreft, zijn er de volgende punten van overeenkomst: een voortdurende druk op de betalingsbalans met als gevolg goudafvloeiing, in verband daarmee een ver-

krapping van de inheemsche geldmarkt. Destijds was de Fransche Franc geruimen tijd onderhevig aan aanbod op de internationale wisselmarkten, nu is de Belgische Franc daaraan reeds eenige weken lang ten prooi. Wat de situatie van de geldmarkt betreft, komt daarbij voor België nog dit, dat de banken daar altijd een buitengewoon geringe liquiditeit hebben gehad, zoodat van een noemenswaard absorptievermogen van de eigen markt voor schatkistwisselmateriaal nauwelijks sprake is. En voor zoover al de bewegingsvrijheid van de banken door de jongste saneeringsmaatregelen in het Belgische bankwezen iets verraumd werd, is het effect daarvan door de goudafvloeiingen meer dan gecompenseerd.

Wat de situatie in ons land als geldgever betreft, kan geconstateerd worden, dat evenals verleden jaar de banken over zeer ruime liquide middelen beschikken, waarvan meerdere tientallen millioenen geen em-plooi op de inheemsche markt kunnen vinden. De „saldi van anderen” bij de centrale bank zijn weliswaar ruim f 50 millioen lager dan destijds, maar het omvangrijke bedrag, dat ook na de laatste goudverschepingen daarvan nog resteert, rechtvaardigt alleszins een credietverleening als de onderhavige. Dat de banken naar uitzettingen buiten de grenzen omzien, is te begrijpelijker nu in verband met de laatste Indische leening de omloop aan schatkistpapier hier wederom terugloopt, zoodat het arbeidsveld voor de banken steeds verder inkrimpt.

Daarbij hebben zij intusschen ook rekening te houden met de wenschen van De Nederlandsche Bank. Het officieuze embargo op buitenlandsche credietverstrekking is nog steeds van kracht. Nu is in vergelijking tot de situatie een jaar geleden, toen het Fransche crediet werd gegeven, de goudpositie iets minder krachtig. Sedertdien kwam de val van den Dollar, die in Februari een omvangrijk bedrag goud uit de kelders van onze centrale bank deed wegvloeien. Weliswaar is een deel daarvan geleidelijk weer teruggekomen, maar na de verschepingen naar de V. S. in de laatste weken, is toch in vergelijking met eind 1933 de goudvoorraad van De Nederlandsche Bank nog per saldo f 80 millioen lager. Intusschen is de gouddekking nog zoo ruim, dat het alleszins te motiveeren ware, indien men tot steun aan de Belgische deviezenpositie, in het belang van het goudblok, een verdere goudafvloeiing naar België toeliet. Het schijnt echter dat, evenals zulks bij de Fransche credietverleening het geval was, de goudvoorraad van de centrale bank door de crediettransactie volkomen onaangetast zal blijven, omdat de financiering van het voorschot kan plaats vinden uit eigen deviezen- en goudvoorraden der betrokken bankinstellingen. Onder die omstandigheden is natuurlijk de principieele discontabelverklaring van het papier door De Nederlandsche Bank een formaliteit, die onze eigen deviezenpositie niet raakt.

Wat betreft de voorwaarden, vertoont het crediet ook heel veel gelijkenis met het destijds aan Frankrijk verstrekte. De wissels luiden in Francs of Gulden met een goudclausule, die naar menschelijke berekening tegen elke wettelijke of onwettige chicane bestand is, zij loopen drie maanden met de optie voor den geldnemer tot driemaal verlenging, zoodat het crediet maximaal een jaar zal loopen. De grondfloerente voor het syndicaat bedraagt 4 pCt. 's jaars.

Voor de Belgische deviezenpositie beteekent het crediet een zeer belangrijke versterking, wijl het immers niet minder dan rond tien procent van den heelen goudvoorraad van de Banque Nationale de Belgique uitmaakt!

Valutamoeilijkheden in Italië.

De conjunctuurpolitiek van Italië heeft in de laatste jaren op enkele belangrijke punten verschillen getoond met die van de andere landen van het goudblok. In de eerste plaats heeft de Italiaansche rege-

ring herhaaldelijk getracht het aanpassingsproces te versnellen door een van overheidswege gedecreeteerde verlaging van prijzen en kosten. Loonen en salarissen zijn verschillende malen verlaagd, evenals de huren van huizen en fabrieken en de prijzen van kleinhandelsartikelen. Belangrijker is echter, dat de regeering aan den anderen kant getracht heeft de depressie te bestrijden door het uitvoeren van openbare werken — wegeaanleg, kolonisatie enz. — en het verleenen van subsidies aan noodlijdende bedrijfstakken, zonder er naar te streven de staatsbegroting in evenwicht te brengen. De tekorten, die in de laatste jaren ongeveer 4 milliard Lire per jaar bedroegen, werden door het opnemen van credieten gedekt. Dientengevolge is de staatsschuld van 1930 tot October 1934 gestegen van 89 tot 103 milliard Lire¹⁾.

De uitvoering van openbare werken leidde tot een verhoogden import, welke in verschillende maanden van dit jaar dien van het vorige jaar overtrof. Aan den anderen kant ondervond de uitvoer, ondanks den druk op het binnenlandsche prijspeil, toenemende moeilijkheden en nam sterk af, waardoor het invoersaldo steeds grooter werd.

Wij zien hier een vrijwel analoge ontwikkeling als in Duitschland, nl. uitvoering van openbare werken, verslechtering van de handelsbalans en deviezenmoeilijkheden. Deze laatste schakel in de keten van maatregelen heeft zich thans ook in Italië duidelijk naar buiten geopenbaard.

Reeds in het begin van dit jaar was de toestand van de betalingsbalans ongunstig geworden. Van begin Januari tot einde Mei verloor de Banca d'Italia ongeveer 671 millioen Lire aan goud en deviezen, voor een deel veroorzaakt door het terugtrekken van de saldi van Italiaansche emigranten na de Dollardepreciatie. Bovendien was de toestand van de betalingsbalans in de laatste jaren reeds ongunstig geworden door het verminderde toeristenverkeer, de geringe inkomsten uit de scheepvaart en de geringere bedragen, die door emigranten naar het moederland werden gezonden.

De deviezenpositie was dan ook einde Mei van dien aard, dat door de maatregelen van 26 Mei jl. het internationaal betalingsverkeer aan scherpere controle werd onderworpen. Wisseltransacties op het buitenland zijn slechts toegestaan voor reële behoeften. Het is verboden aan buitenlandsche beurzen effecten te koop en enz. Deze maatregelen hebben de positie van de Lire niet kunnen verbeteren. Van einde Mei tot einde November is de goud- en deviezenvoorraad van de Centrale Bank verder verminderd met 658 millioen Lire, waardoor het dekkingspercentage tot 42 pCt. daalde. Daar het wettelijk voorgeschreven dekkingspercentage 40 pCt. bedraagt, eischte de toestand dus dringend verbetering.

	Goud en Deviezen	Bankbiljetten (in millioenen Lire)	Dekkings- percentage
Begin Jan. 1931	11.119	15.212	—
” ” 1932	9.334	13.971	—
” ” 1933	8.936	13.433	—
” ” 1934	9.146	13.068	—
” 31 Mei 1934	8.475	12.889	45.8
” 10 Nov. 1934	7.817	13.124	42.5

Als eerste maatregel werd op 24 November het disconto van 3 tot 4 pCt. verhoogd. In dezelfde week had de Italiaansche regeering een binnenlandsche leening van 2 milliard Lire uitgegeven tegen pari in den vorm van 4 pCt. negenjaarsbiljetten. Op Vrijdag werd de inschrijving plotseling voor den vastgestelden tijd gesloten met de mededeeling, dat de leening ver oortekend was. Den volgenden dag werd de genoemde discontoverhoging afgekondigd.

Aan het einde van de vorige week zijn er nieuwe ingrijpende maatregelen genomen. Op verlangen van het centraal instituut moeten alle vorderingen op het buitenland aan dit instituut worden afgestaan. Er

¹⁾ Volgens het bericht van het Institut für Konjunkturforschung van 5 Dec. jl.

vindt dus zodoende een centralisatie van den valuta-handel plaats. Deze maatregelen zullen zonder twijfel de positie van de betalingsbalans niet kunnen verbeteren, die redelijkerwijze uit een verhooging van het disconto zou moeten voortvloeien. De verhooging van den rentestand en de maatregelen tot verdediging van de Lire wijzen op een voortzetting van de deflatiepolitiek. In tegenstelling tot de tot dusverre gevoerde credietexpansie, zal thans wel tot een credietinkrimping moeten worden overgegaan.

Het is de vraag, of langs dezen weg de moeilijkheden geheel kunnen worden opgelost. Reeds vanaf December 1927, toen de Lire werd gestabiliseerd op een peil, dat 25 pCt. hooger lag dan dat van de drie voorafgaande jaren, bevindt Italië zich in de noodzakelijkheid van een voortdurende aanpassing aan het wereldprijsspeil. „The Economist”, die hierop de aandacht vestigt, meent, dat ook bij een stijging van de goudprijzen de vooruitzichten voor de Lire twijfelachtig blijven. Volgens dit blad, dat ten opzichte van de goudvaluta's den laatsten tijd zeer pessimistisch is gestemd, heeft de Italiaansche regeering de keus tusschen een verdere deflatie of de voortzetting van een politiek van „reflatie” gepaard gaande met een devaluatie. V.

Economische en financieele problemen in Zwitserland.

De Zwitsersche minister van Economische Zaken, Dr. Schulthess, heeft dezer dagen in de commissievergadering van den nationalen raad mededeelingen gedaan over de begroting van 1935. Daaruit bleek, dat het begrotingsontwerp met een tekort van Zw. Frs. 120 miljoen op de gewone uitgaven afsluit, waarbij nog een deficit der kantons van ongeveer 80 miljoen komt, dus tezamen Frs. 200 miljoen. Hierbij zijn de tekorten der gemeenten niet medege-rekend. In dit tekort is een exploitatieverlies der Schweizerische Bundesbahnen van Frs. 50 miljoen per jaar begrepen.

De minister waarschuwt ervoor, dat men niet op den tot nu toe ingeslagen weg kan doorgaan en de tekorten door leeningen kan blijven dekken. Zulks was mogelijk, zoolang men op een betrekkelijk normaal verloop van de crisis hoopte en meende, dat de rente en amortisatie der nieuwe schulden in latere jaren uit de opbrengst der belastingen konden worden betaald. Thans is echter de tijd gekomen om de verliezen af te schrijven, meent de minister.

Een dergelijke afschrijving op de verliezen van het bedrijfsleven zou echter in de eerste plaats in den landbouw moeten geschieden, waarvoor thans de prijzen der producten door invoerrechten en contingentteeringen op zeer hoog niveau worden gehouden. Zonder bescherming zou van de 4 milliard landelijke hypotheeken zeker de helft waardeloos worden, hetgeen tot een dergelijke financieele catastrofe aanleiding zou geven, ook voor banken en andere instellingen, die kapitaal in deze hypotheeken hebben gestoken, dat men een dergelijke oplossing in geen geval aandurft. Dit bleek wel, toen de Schweizerische Volksbank in moeilijkheden kwam. De regeering heeft toen hulp geboden, en op de begroting is ca. Frs. 100 miljoen als kapitaaluitgaven voor de saneering van deze volksbank uitgetrokken.

Dr. Schulthess is een voorstander van deflatie, van verlaging van het kostenniveau, zoodat Zwitserland beter in staat zal zijn met andere landen te concurreren. In de praktijk worden evenwel maatregelen genomen tot handhaving der hooge prijzen, en de belanghebbenden, zowel de vertegenwoordigers der arbeiders als van de landbouwers in het parlement, verzetten zich hardnekkig tegen iedere verlaging van loonen, zowel als van de prijzen der landbouwartikelen.

Er zijn velen, die geen anderen uitweg zien dan depreciatie van den Zwitserschen Franc naar Engelsch voorbeeld. De Zwitsersche regeering wenscht

echter niet in deze richting te gaan, en zij zal, vermoedelijk, de huidige pariteit van den Franc ook kunnen handhaven, zoolang de kapitaalmarkt gunstig blijft voor het opnemen van nieuwe staatsleeningen. Van een verlaging der kosten zal weinig komen, daar de subsidies aan den landbouw, zoo min als die voor werklozen en werkverschaffing, bij de huidige parlementaire constellatie verminderd kunnen worden, terwijl de mogelijkheid van verhooging der belastingen misschien theoretisch bestaat, maar in de parlementaire praktijk ook op groote bezwaren stuit, vooral in Zwitserland, dat nog het referendum als opperste beslissing kent.

Wat de subsidies betreft, deze zijn in de laatste jaren in omvang voortdurend gestegen, zooals blijkt uit de onderstaande tabel, die ontleend is aan de Frankfurter Zeitung van 5 Dec. jl.

	Verleende subsidies in miljoenen Francs.				
	1913	1925	1931	1932	1933
Gewone	25	70	114	129	155
Buitengewone	—	24	16	22	50
Totaal	25	94	130	151	205
Daarvan voor:					
agrarische doeleinden	5	18	42	53	96
soc. politieke doeleinden ...	1	26	33	44	56

Wanneer evenwel de kapitaalmarkt niet meer in staat zou zijn, tengevolge van kwijnend vertrouwen in de toekomst, om de sommen voor verdere financiering van de tekorten op te brengen, komt Zwitserland voor buitengewoon moeilijke financieele vraagstukken te staan.

Dat deze moeilijkheden op het oogenblik reeds zeer groot zijn, blijkt ook wel hieruit, dat de Bondsraad binnenkort het Parlement om een machtigingswet zal verzoeken voor het uitoefenen van toezicht op de ontwikkeling van de prijzen van goederen en diensten. Het ligt blijkbaar niet in de bedoeling om de prijzen van agrarische producten te verlagen, zulks met het oog op de ongunstige gevolgen voor de kapitaalmarkt.

Uit het bovenstaande komt duidelijk naar voren, dat de problemen in Zwitserland veel overeenkomst vertoonen met die in ons land. Dat ook daar een wijziging in de tot dusverre gevolgde politiek zeer urgent is, bewijzen de uitlatingen van Minister Schulthess voldoende. B.

Raming van de Europeesche bietsuikerproductie.

F. O. Licht publiceerde op 30 November de derde raming van de Europeesche bietoogsten, welke hieronder volgt:

	1934/35		1933/34
	2e Raming 30 Nov.	1e Raming 30 Sept.	Opbrengst
	tons	tons	tons
Duitschland	1.675.000	1.625.000	1.447.365
Tsjecho-Slowakije	630.000	575.000	517.552
Oostenrijk	225.000	195.000	170.458
Hongarije	115.000	120.000	135.567
Frankrijk	1.175.000	1.100.000	937.812
België	260.000	240.000	247.464
Nederland	245.000	245.000	293.698
Denemarken	92.000	150.000	254.000
Zweden	265.000	270.000	304.793
Polen	430.000	425.000	347.199
Italië	350.000	310.000	303.369
Spanje	332.000	332.000	259.362
Gr. Brittannië	660.000	660.000	536.590
Andere landen	373.500	345.500	430.621
Europa zonder Rusland	6.827.500	6.592.500	6.185.850
Rusland	1.500.000	1.500.000	1.100.000
Europa incl. Rusland	8.327.500	8.092.500	7.285.850

F. O. Licht teekent hierbij aan, dat sedert de eerste raming van Dr. Mikusch van einde Augustus met 6.394.000 tons voor Europa zonder Rusland de ramingen steeds geleidelijk verhoogd moesten worden in verband met de gunstige ontwikkeling van het suikergehalte der bieten vlak voor en gedurende den oogst.

De zichtbare suikervoorraden in de wereld.

De zichtbare voorraden per 1 Nov. zijn volgens Czarnikow:

	1934	1933	1932
Duitschland.....	513.000	569.000	859.000
Tsjecho-Slowakije.....	334.000	369.000	392.000
Frankrijk.....	413.000	329.000	314.000
Nederland.....	256.000	212.000	162.000
België.....	90.000	93.000	70.000
Hongarije.....	91.000	94.000	74.000
Polen.....	170.000	200.000	243.000
U.K. Geimp. suiker.....	170.000	228.000	187.000
„ Binnenl. „.....	66.000	66.000	39.000
Europa.....	2.103.000	2.160.000	2.340.000
V.S. Alle havens.....	470.000	306.000	374.000
Cubaansche havens.....	563.000	552.000	756.000
Cuba binnenland (geraamd)	1.091.000	1.162.000	1.219.000
Java.....	2.310.000	3.030.000	3.142.000
Totaal.....	6.537.000	7.210.000	7.831.000
waarvan geblokkeerd....	351.000	1.890.000	3.657.000

Koffie-statistiek over November 1934.

De dezer dagen verschenen Statistiek van de Firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam geeft aan, dat in November de aanvoer geweest is als volgt:

	1934 bn.	1933 bn.	1932 bn.
in Europa.....	624.000	868.000	851.000
„ Ver. Staten van Amerika	941.000	892.000	868.000
Totaal....	1.565.000	1.760.000	1.719.000

De Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste elf maanden van het jaar bedroegen 21.013.000 balen tegen 20.669.000 balen in 1933 en 19.347.000 balen in 1932.

De Afleveringen in November waren:

	1934 bn.	1933 bn.	1932 bn.
in Europa.....	712.000	837.000	890.000
„ Ver. Staten van Amerika	987.000	964.000	978.000
Totaal....	1.699.000	1.801.000	1.868.000

De Afleveringen in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste elf maanden van het jaar waren 20.585.000 balen tegen 20.357.000 balen in 1933 en 20.434.000 balen in 1932.

Vanaf 1 Juli tot 30 November waren de Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen 7.933.000 balen tegen 9.001.000 balen in 1933 en 7.118.000 balen in 1932, terwijl de Afleveringen bedroegen 8.439.000 balen tegen 9.040.000 balen in 1933 en 8.696.000 balen in 1932.

De zichtbare voorraad was op 1 December in Europa 2.741.000 balen tegen 2.829.000 balen op 1 November. In Amerika bedroeg hij 820.000 balen tegen 866.000 balen op 1 November. In Europa en in Amerika tezamen was de zichtbare voorraad dus op 1 December 3.561.000 balen tegen 3.695.000 balen op 1 November. Hij bedroeg op 1 December 1933 — 3.047.000 balen en op 1 December 1932 — 2.967.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 December 6.803.000 balen tegen 7.067.000 balen op 1 November en 7.382.000 balen verleden jaar (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van

Brazilië, waarvan het cijfer van 1 December nog niet bekend is, doch die op 1 November bedroegen 2.455.000 balen).

Rotterdam, 6 December 1934.

Koffievernietiging in Brazilië.

Volgens officieele opgave van den Nationalen Koffieraad in Brazilië werden in de maand November 779.000 balen vernietigd, waardoor het totaal-vernietigingscijfer vanaf het begin in Januari 1931 tot op 30 November 1934 gebracht is op 33.560.000 balen.

Rotterdam, 6 December 1934.

BOEKAANKONDIGINGEN.*The Economist's Handbook. A Manual of statistical Sources*, door Gerlof Verwey, General Research Department Netherlands Trading Society, with assistance of D. C. Renooy, coöperator Netherlands Economic Institute.

In het bovenvermelde handboek, dat in het Engelsch is uitgegeven, maar waarvan de auteurs Nederlanders zijn, vinden wij een poging om een zoo compleet mogelijk overzicht samen te stellen van de economische wereldliteratuur, voor zoover het periodieke uitgaven betreft.

Het werk bevat verschillende indexen; het begint met een alphabetischen index van alle geclassificeerde onderwerpen, om te eindigen met een van alle geclassificeerde bronnen. Men kan dus nagaan, in welke publicatie men gegevens over een bepaald onderwerp kan vinden, maar ook welke publicaties er in het algemeen bestaan.

Het geheel heeft betrekking op algemeen materiaal en tevens op dat van België, Frankrijk, Duitschland, Nederland, Zwitserland, Groot-Brittannië en de Vereenigde Staten. Hoe uitgebreid de economische en statistische literatuur is, moge uit het feit blijken, dat de registratie der bestaande publicaties met de diverse indices een omvang heeft van 460 bladzijden.

Voor dengene, die telkenmale statistisch en economisch materiaal over verschillende onderwerpen en betreffende verschillende landen moet verzamelen, kan dit handboek een belangrijke hulp zijn, en veel tijd besparen bij het verzamelen der bronnen, waarin men de desbetreffende gegevens kan vinden.

ONTVANGEN BOEKEN.*Das Konjunkturproblem in der Nationalökonomie* door Dr. F. Lutz. (Jena 1932. Verlag Gustav Fischer. Prijs R.M. 8.—).

Deze studie heeft ten doel de verklaringen, die sedert de klassieke school over het conjunctuurverschijnsel zijn gegeven, op de houdbaarheid van de probleemstelling en de methoden ter oplossing, te onderzoeken. Zij wil geen dogmengeschiedenis geven. De schrijver onderzoekt daartoe eerst de klassieke theorie, daarna de z.g. „Mischtheorie”, de vermenging van theoretische analyse en beschrijving van feiten en daarna de terugkeer tot de zuivere theorie.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	1-8 Dec. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1-8 Dec. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1934	1933
Tarwe.....	17.293	1.287.617	1.468.123	350	32.655	23.685	1.320.272	1.491.808
Rogge.....	3.743	390.621	387.143	—	15.416	8.473	406.037	395.616
Boekweit.....	447	23.178	21.792	—	—	25	23.178	21.817
Maïs.....	2.755	848.203	976.773	9.088	212.083	194.994	1.060.286	1.171.767
Gerst.....	4.611	363.355	488.583	280	46.035	48.781	409.390	537.364
Haver.....	721	114.338	120.563	—	3.195	3.808	117.533	124.371
Lijnzaad.....	6.798	199.720	181.502	20.869	242.916	206.510	442.636	388.012
Lijnkoek 1).....	1.900	62.641	137.104	—	55	200	62.696	137.304
Tarwemeel.....	229	20.148	18.239	83	3.746	5.654	23.894	23.893
Andere meelsoorten.....	1.300	55.891	49.987	247	6.689	8.197	62.580	58.184

Op elken cyclus werkt een groot aantal factoren. Eerste taak is het, den invloed van deze factoren theoretisch te onderzoeken, dus statisch. De empirische onderzoeken wijzen er echter op, dat de theorie met een statische verklaring er niet komt. Als tweede taak is daarom de analyse van de concrete conjunctuurbeweging noodzakelijk. Eerst wanneer de invloed van de verschillende factoren afzonderlijk is bestudeerd, kan het concrete verschijnsel verklaard worden.

Verstoring en herstel van economisch evenwicht door Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart. (Haarlem 1934; De Erven F. Bohn N.V. Prijs f 0.60).

In deze rede, uitgesproken ter aanvaarding van het ambt van Hoogleraar aan de Rijks-Universiteit te Utrecht op 15 Oct. 1934, worden, na een theoretische uiteenzetting van het vraagstuk van de vrije prijsvorming, de zwakke punten in de herstellpolitiek van President Roosevelt aangegeven.

Maatregelen tot beperking van den arbeid en de bevoegdheden van vreemdelingen door Th. van Lier, referendaris bij het Departement van Sociale Zaken. (Alphen aan den Rijn 1934; N. Samsom N.V. Prijs f 4.90).

Deze commentaar bevat niet slechts een toelichting op de wettelijke en andere maatregelen inzake den arbeid en de uitoefening van ambten en beroepen, alsmede betreffende het studeeren aan hogere onderwijsinstellingen en het afleggen van examens door vreemdelingen, doch behandelt ook de toelating, verblijf en vestiging van vreemdelingen, de positie der vluchtelingen en alles wat samenhangt met de *sociaal-economische* positie der vreemdelingen in Nederland.

Waardevastgeld en De Nederlandsche Gulden. Redevoeringen, gehouden op de oprichtingsvergadering der Nederlandsche Vereeniging voor Waardevast Geld. (G. W. van der Wiel & Co., Arnhem 1934. Prijs f 0.80).

Hierin zijn opgenomen de redevoeringen van Prof. Dr. N. J. Polak, Prof. Dr. G. M. Verrijn Stuart, Prof. G. Gonggrijp, M. P. van der Weyden, Prof. Ir. D. Dresden en Prof. Dr. Ir. J. Goudriaan Jr.

De verzekerbare en de verzekerde waarde in het wordende recht door Prof. Mr. C. W. Star Busmann. (Haarlem 1934; De Erven F. Bohn N.V. Prijs f 0.75).

In deze herdenkingsrede van de Utrechtsche Universiteit bepleit de schrijver een hervorming van het assurantierecht, opdat het verzekeringscontract als middel tot verkrijging van volledige schadevergoeding ten volle aan zijn doel kan beantwoorden.

MAANDCIJFERS.

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen, I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	Oct. 1934	Jan./Oct. 1934	Jan./Oct. 1933
Prod. Steenkolen in tonnen .	1.125.755	10.319.533	10.507.035
Aantal normale werkdagen .	26 ¹⁾	255	253
II. Bruinkolenmijn „Carisborg“.			
Netto-productie in tonnen..	13.174 ²⁾	100.142 ³⁾	104.750
Aantal normale werkdagen	18	179	197
III. Zoutmijnen. (Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)			
Afgeleverd:			
Geraff. zout	—	11.932 ³⁾	31.513
Industriezout			
Afvalzout			
Aantal normale werkdagen	—	51 ³⁾	179
Aantal arbeiders.	Gezamenl. Steenkolen- mijnen	Bruin- kolenmijn „Carisborg“	Zoutmijnen
1 Nov. 1934	{10.274 ⁴⁾ 20.095 ⁵⁾	87	—
1 Nov. 1933	{10.756 ⁴⁾ 22.403 ⁶⁾	74	—

¹⁾ Staatsmijnen in Limburg 23 Willem-Sophia en Domaniale mijn; 22 Julia; 21 Oranje-Nassau-mijnen. ²⁾ 9.629 ton ruwe kool, 3.545 ton bruinkoolbriketten. ³⁾ Januari en Mei. ⁴⁾ Bovengronds. ⁵⁾ Incl. 1.988 arbeiders in de nevenbedrijven. ⁶⁾ Ondergronds. ⁷⁾ Incl. 2.048 arbeiders in de nevenbedrijven.

OVERZICHT DER OPBRENGSTEN VAN HET STAATSBEDRIJF DER P.T.T.

JUNI 1934.

Omschrijving	Werkelijke opbrengst Juni 1934	Meer of minder dan	
		Juni 1933	Begrooting
Posterijen	f 2.939.118	- f 160.644	- f 94.982
Telegrafie	„ 361.850	- „ 58.711	+ „ 35.350
Telefonie	„ 2.105.585	- „ 18.722	+ „ 123.685
Postchèque- en Girodienst	„ 808.813	- „ 13.779	+ „ 182.413
Totalen	f 6.215.366	- f 251.856	+ f 246.466

Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 3 Dec. 1934 voor *telegrafische* uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
				%
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	12.10 ⁸	7.33 ³ / ₄	
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.42 ¹ / ₂	4
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.75	2 ¹ / ₂
Brussel *)	100 Belga	34.59	34.57	2 ¹ / ₂
Luxemburg	100 Franc	—	6.91 ¹ / ₂	
Zürich *)	100 „	48.—	48.05	2
Praag	100 Kronen	—	6.18	3 ¹ / ₂
Weenen *)	100 Schilling	35.—	27.75	4 ¹ / ₂
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.25	4 ¹ / ₂
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.48	6
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	1.82 ¹ / ₂	7
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.39	6 ¹ / ₂
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17 ¹ / ₂	
Athene	100 Drachme	3.23	1.40	7
Milaan	100 Lira	13.09	12.63	4
Madrid	100 Peseta	48.—	20.21	5 ¹ / ₂
Lissabon	Escudo	2.68 ¹ / ₂	0.067	5 ¹ / ₂
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	32.77 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂
Oslo *)	100 „	66.67	36.82 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂
Stockholm *)	100 „	66.67	37.85	2 ¹ / ₂
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	33.12 ¹ / ₂	
Warschau	100 Zloty	27.91	27.95	5
Kovno (Litauen) ..	100 Lita	24.88	24.75	6
Riga (Letland) ..	100 Lat	48.—	48.—	5 ¹ / ₂
Tallinn (Estland) ..	100 Estl. Kr.	66.67	41.25	5 ¹ / ₂
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 ¹ / ₂	3.23	4 ¹ / ₂
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.80	
Danzig	100 Gulden*	48.42	48.25	4
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	146.94 ¹ / ₂	1.47 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂
Montreal	Canad. \$	2.4878	1.50 ⁵ / ₈	
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.41 ¹ / ₂	
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ¹	0.37 ¹ / ₂	
La Paz (Bolivia) ³⁾	Boliviano	0.9080	—	
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ²⁾	0.10 ³ / ₈	
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	
Bogota (Columbia) ³⁾	Peso	2.42	0.95 ¹ / ₂	
Quito (Ecuador) ..	Sucre	0.49 ⁸⁾	0.12 ³ / ₈	
Lima (Peru)	Sol	0.69 ⁷⁾	0.34 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	0.61	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.38	
Paramaribo	Gulden	1.—	1.00 ³ / ₄	
San José (C. Rica)	Colon	—	—	
Guatemala	Quetzal	2.48 ¹ / ₂	1.45	
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.01 ¹ / ₄	
Managua (Nicar.) ³⁾	Cordoba	2.48 ¹ / ₂	1.48	
San Salvador ³⁾	Colon	1.2440	0.59	
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.91	0.55 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂
Batavia	Gulden I.G.	100	1.00 ¹ / ₄	3 ¹ / ₂
Kobe	Yen	1.24	0.43	3.65
Hongkong	Dollar	—	0.62	
Shanghai	Dollar	—	0.50 ¹ / ₄	
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.76 ¹ / ₄	
Manilla	Phil. Peso	1.24	—	
Teheran ⁴⁾ (Perzië) ..	Pahlavi	—	8.79	
Bangkok	Baht	—	0.68	
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 ¹ / ₂	7.33 ¹ / ₂	
Alexandrië	Egypt. £	12.42	7.52 ¹ / ₂	
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 ¹ / ₂	5.87	
Nieuw Zeeland	£	12.10 ¹ / ₂	5.91 ¹ / ₂	

¹⁾ Goudpeso. ²⁾ Milreis Goud. ³⁾ Not. te A'dam. Ov. not. part. opg. ⁴⁾ Zichtkoers. ⁵⁾ Munteenheid = Rial (= een Kran).

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	Disc Wissels. 2 1/2	19 Sept. '33	Lissabon	5 1/2	8 Dec. '33
	Bel. Binn. Eff. 3	19 Sept. '33	Londen	2 30	6 Juni '32
	Vrsch. in R.C. 3	19 Sept. '33	Madrid	5 1/2	6 Nov. '34
Athene	7	14 Oct. '33	N.-York F.R.B.	1 1/2	1 Feb. '34
Batavia	3 1/2	1 Nov. '34	Oslo	3 1/2	22 Mei '33
Belgrado	6 1/2	16 Juli '34	Parijs	2 1/2	31 Mei '34
Berlijn	4	22 Sept. '32	Praag	3 1/2	25 Jan. '33
Boekarest	6	5 Apr. '33	Pretoria	3 1/2	15 Mei '33
Brussel	2 1/2	23 Aug. '34	Rome	4	26 Nov. '33
Budapest	4 1/2	17 Oct. '32	Stockholm	2 1/2	1 Dec. '34
Calcutta	3 1/2	16 Feb. '33	Tokio	3.65	2 Juli '33
Dantzig	4	21 Sept. '34	Weenen	4 1/2	27 Juni '33
Helsingfors	4	3 Dec. '34	Warschau	5	26 Oct. '33
Kopenhagen	2 1/2	1 Dec. '33	Zwits. Nat. Bk.	2	22 Jan. '31

OPEN MARKT.

	1934				1933	1932	1914
	8 Dec.	3/8 Dec.	26 Nov. / 1 Dec.	19/24 Nov.	4/9 Dec.	5/10 Dec.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	1/2	1/2	1/2	1/2	3/8-1/2	1/4-1/2	3 1/8-3/16
Prolong.	1	1	1	1	1	1	2 1/4-3/4
Londen Daggeld...	1/4-1	1/4-1	1/4-1	1/4-1	1/2-1	1/4-1	1 3/4-2
Partic. disc.	5/8	9/16-5/8	7/16-3/16	3/8-7/16	1/16-1/8	3/4-1	4 1/4-3/4
Berlijn Daggeld...	3 1/4-4 1/4	3 1/2-4 1/4	3 3/8-4 1/2	3 7/8-4 1/2	4 1/4-5 1/2	4 1/2-5 3/8	—
Maandgeld	3 7/8-4	3 7/8-4	3 7/8-4	3 7/8-4	4 1/2-6	4 1/2-5 1/4	—
Part. disc.	3 1/2	3 1/2	3 1/2	3 1/2-5/8	3 7/8	3 7/8	2 1/8-1/2
Warenw...	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/2	4-1/4	—
New York Daggeld	1	1	1	1	3/4-1	1-1/4	1 3/4-2 1/4
Partic. disc.	5/16	1/16	1/16	1/16	3/4-7/8	1/2-5/8	—

1) Koers van 7 Dec. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York*)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia *)
4 Dec. 1934	1.47 15/16	7.32	59.42	9.74 1/2	34.63 1/2	100 1/4
5 " 1934	1.47 11/16	7.31 3/8	59.42	9.74 3/4	34.56	100 1/4
6 " 1934	1.47 15/16	7.32 3/8	59.43	9.75	34.57 1/2	100 1/4
7 " 1934	1.47 15/16	7.32 1/8	59.42	9.75	34.55	100 1/4
8 " 1934	1.47 15/16	7.32 3/8	59.43	9.75	34.56	100 1/4
10 " 1934	1.47 15/16	7.32 7/8	59.40	9.74 1/2	34.55	100 1/4
Laagste d.w.)	1.47 1/2	7.29 3/8	59.37 1/2	9.74 1/2	34.50	100
Hoogste d.w.)	1.48 1/8	7.34	59.47 1/2	9.75 1/2	34.65	100 1/4
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag *)	Boekarest *)	Milaan *)	Madrid **)
4 Dec. 1934	47.97	—	6.19	1.48	12.63	20.21 1/2
5 " 1934	47.98	—	6.19	1.48	12.61	20.21
6 " 1934	47.94	—	6.19	1.48	12.62 1/2	20.21
7 " 1934	47.93	—	6.19	1.48	12.62 1/2	20.21
8 " 1934	47.93	—	6.19	1.48	—	—
10 " 1934	47.87 1/2	—	6.19	1.48	12.62	20.21
Laagste d.w.)	47.87 1/2	—	6.12	1.45	12.57 1/2	20.10
Hoogste d.w.)	48.07 1/2	28.—	6.22 1/2	1.50	12.67 1/2	20.25
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.82

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors *)	Buenos Aires *)	Montreal *)
4 Dec. 1934	37.80	32.70	36.80	3.24	37 1/4	1.50 1/2
5 " 1934	37.75	32.70	36.75	3.23	37	1.50 1/4
6 " 1934	37.80	32.75	36.80	3.24	37	1.51 1/8
7 " 1934	37.72 1/2	32.70	36.80	3.24	37 1/8	1.51 1/4
8 " 1934	37.72 1/2	32.65	36.77 1/2	3.24	37	1.51
10 " 1934	37.80	32.72 1/2	36.82 1/2	3.24	37	1.50
Laagste d.w.)	37.40	32.35	36.42 1/2	3.20	36 1/2	1.50
Hoogste d.w.)	38.05	33.—	37.10	3.26	37 3/4	1.51 1/4
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.4878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
4 Dec. 1934	4.94 3/8	6.59	40.20	67.62
5 " 1934	4.94 7/8	6.59	40.19	67.60
6 " 1934	4.96	6.59 3/8	40.21	67.63
7 " 1934	4.94 1/2	6.59 1/8	40.20	67.62
8 " 1934	4.94 3/8	6.59 1/8	40.18	67.61
10 " 1934	4.95 1/8	6.59 1/2	40.19	67.62
11 Dec. 1933	5.09	6.10 1/2	37.35	62.94
Muntpariteit	4.86	3.90 3/8	23.81 1/4	40 1/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	17 Nov. 1934	24 Nov. 1934	3/8 Dec. '34 Laagste	8 Dec. '34 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 3/8	97 3/8
Athene	Dr. p. £	523	523	517	520
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 1/4	2/4 1/2	1/10 3/4	2/4 1/16
Budapest ..	Pen. p. £	17	17	16 7/8	16 7/8
Buenos Aires	d. p. \$	27 1/2	27 1/2	27 1/2	27 3/8
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/16	1/6 1/16	1/6 1/32	1/6 1/32
Constantin ..	Piast. p. £	617	616	610	615
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/8	1/8 1/8	1/7 7/8	1/9
Kobe	Sh. p. yen	1/2 1/64	1/2 1/32	1/2	1/2 1/16
Lissabon	Escu. p. £	110 1/8	110 1/8	109 3/4	110 1/2
Mexico	\$ per £	18	18	17 1/2	18 1/2
Montevideo ..	d. per £	20 1/2	20 1/2	19 1/2	20 1/2
Montreal	\$ per £	4.86	4.85 7/8	4.84	4.86 1/4
Riód. Janeiro	d. per Mil.	3 3/8	3 3/8	3 3/8	3 3/8
Shanghai ..	Sh. p. tael	1/4 3/16	1/4 3/16	1/4	1/5 1/4
Singapore ...	id. p. \$	2/4 5/32	2/4 5/32	2/4 1/16	2/4 5/32
Valparaiso ..	\$ per £	122.50	121.50	120.25	121.50
Warschau ..	Zl. p. £	26 7/16	26 7/16	26	25 3/4

1) Officiële not. 36 1/2 laten, gemidd. not., welke importeurs hebben te betalen, sinds 23 Nov. 31 1/16, 27 Nov. 31 7/8, 30 Nov. 3 29/32. 2) Offic. not. vanaf 26 Nov. 39 1/8, 3 Dec. 39 1/4, 4 Dec. 39 1/2, 5 Dec. 39 1/2, 6 Dec. 39 1/8. 3) Id. 19 Nov. 4 1/4, 1) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste „export“ notering.

ZILVERPRIJS

	Londen 1) N.York 2)
4 Dec. 1934..	24 1/16 54 7/8
5 " 1934..	24 3/4 54 7/8
6 " 1934..	24 1/8 55
7 " 1934..	24 1/16 54 3/4
8 " 1934..	— 54 3/4
10 " 1934..	24 1/2 54 3/4
11 Dec. 1933..	18 3/8 43 1/2
27 Juli 1914..	24 1/16 59

GOUDPRIJS 3)

	Londen
4 Dec. 1934..	140 6 1/2
5 " 1934..	140 1/11
6 " 1934..	140 7
7 " 1934..	140 3 1/2
8 " 1934..	140 8
10 " 1934..	140 4 1/2
11 Dec. 1933..	127 1/2
27 Juli 1914..	84 10 3/4

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS

Vorderingen.	30 Nov. 1934	7 Dec. 1934
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank.....	f 23.650.065,79	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschot op ultimo October 1934 aan de gem. verstrekt op aan haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. end gem. fondsbel., alsmede opc. op die belastingen en op de vermogensbelasting	" 56.953,67	f 97.345,50
Voorschotten aan Ned.-Indië.....	" 558.978,46	" 558.978,46
Id. aan Suriname.....	" 269.582.178,79	" 127.392.898,89
Id. aan Curaçao.....	" 12.902.439,94	" 13.003.862,95
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	" 2.345.094,26	" 2.275.808,87
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds 1) Vord. op andere Staatsbedrijven 1)....	" 115.769.736,57	" 115.291.806,40
Verstr. t. laste der Rijkabegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo)....	" 34.472.242,09	" 33.817.171,82
	" 16.153.157,14	" 17.089.172,99
	" 35.332.766,26	" 35.368.766,26
Verplichtingen.		
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrool verstrekt Schatkistbiljetten in omloop.....	f 446.795.000,—	f 391.227.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	" 140.670.000,—	" 108.640.000,—
Zilverbons in omloop.....	" 1.293.901,50	" 1.291.113,50
Schuld op ultimo October 1934 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e.d. gem. fondsbel. alsmede opc. op die bel. en op de verm. bel.	" —	" —
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) (id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T.) ..	" 259.452,21	" 322.327,50
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	" 109.712.942,39	" 109.980.846,82
Id. aan diverse instellingen 1)	" 136.925,02	" 166.805,10
1) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.	" 100.190.495,98	" 20.847.027,87

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	1 Dec. 1934	8 Dec. 1934
Vorderingen:		
Saldo Javasche Bank.....	f 241.000,—	f 1.255.000,—
Betaalmiddelen in 's Lands kas.....	—	—
waaronder Muntbiljetten.....	—	—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	" 270.582.000,—	" 128.292.000,—
Schatkistpromessen	" 1.750.000,—	" 1.750.000,—
Schatkistbiljetten	" 12.035.000,—	" 12.035.000,—
Muntbiljetten in omloop	—	—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 3.346.000,—	" 2.539.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 1.505.000,—	" 630.000,—
Voorschot van de Javasche Bank....	—	—

SURINAAMSCH E BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeisch. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
3 Nov. 1934..	726	1.156	505	580	1.801
27 Oct. 1934..	737	1.160	489	586	1.770
20 " 1934..	737	1.024	477	589	1.787
13 " 1934..	727	1.078	485	590	1.785
6 " 1934..	726	1.124	478	586	1.800
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluftp. der activa.

STATISTISCH OVERZICHT

	GRANEN EN ZADEN										TUINBOUWARTIKELEN						VLEESCH			
	TARWE 80 K.G. La Plata loco Rotterdam/A'dam per 100 K.G. ²⁾		ROGGE 74 K.G. Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 K.G. ³⁾		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.		GERST 64/65 K.G. La Plata loco Rotterdam/A'dam per 2000 K.G. ⁴⁾		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.		WITTE KOOL 1e kwal. 1-5 pond per 100 KG. Broek op Langendijk		UIEN gewoon per 100 KG. Broek op Langendijk		ROODE KOOL 1e kwal. 1-5 pond per 100 KG. Broek op Langendijk		RUND-VLEESCH (versch) Gem.v.3.kw. per 100 KG. Rotterdam		VARKENS-VLEESCH (versch) per 100 KG. Rotterdam	
	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1925	17,20	100,0	13,07	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927	14,75	85,8	12,47	95,4	176,00	76,0	237,00	100,4	362,50	78,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	13,47	78,3	13,15	100,6	226,00	97,7	228,50	96,8	363,00	78,5	4,55	100,0	13,25	100,0	17,23	93,—	100,—	77,50	100,—	100,—
1929	12,25	71,2	10,87	83,2	204,00	88,1	179,75	76,2	419,25	90,6	7,38	162,4	11,78	88,9	9,10	52,8	96,40	103,7	93,12	120,2
1930	9,67	56,3	6,22	47,6	136,75	59,1	111,75	47,4	356,00	77,0	2,05	45,1	2,14	16,2	5,77	33,5	108,—	116,1	72,90	94,1
1931	5,55	32,3	4,55	34,8	84,50	36,5	107,25	45,4	187,00	40,4	3,06	67,3	1,94	14,6	6,96	40,4	88,—	94,6	48,—	61,9
1932	5,22	30,4	4,62	35,4	77,25	33,4	100,75	42,7	137,00	29,6	1,49	32,8	8,07	60,9	1,84	10,7	61,—	65,6	37,50	48,4
1933	5,02	29,2	3,55	27,2	68,50	29,6	70,00	30,0	148,00	32,0	0,82	18,0	2,30	17,4	2,60	15,1	52,—	55,9	49,50	63,9
Jan. 1933	4,95	28,8	3,75	28,7	73,00	31,5	75,25	31,9	136,50	29,5	0,67	14,7	3,38	25,5	3,02	17,5	50,50	54,3	44,75	57,7
Febr. "	4,77	27,8	3,70	28,3	71,00	30,7	74,75	31,7	130,25	28,2	0,60	13,2	2,06	15,5	2,51	14,6	49,25	53,0	45,—	58,1
Maart "	5,05	29,4	3,82	29,3	73,50	31,7	76,25	32,3	130,50	28,2	0,61	13,4	1,29	9,7	3,11	18,0	46,50	50,0	46,—	59,4
April "	5,15	29,9	3,75	28,7	72,75	31,4	71,25	30,2	129,50	28,0	—	—	—	—	—	—	49,50	53,2	48,25	62,3
Mei "	5,40	31,4	3,77	28,9	70,50	30,5	73,25	31,0	146,75	31,7	—	—	—	—	—	—	52,25	56,2	49,—	63,2
Juni "	5,25	30,5	3,55	27,2	66,00	28,5	75,75	32,1	163,25	35,3	—	—	—	—	—	—	51,25	55,1	48,—	61,9
Juli "	5,82	33,9	3,85	29,4	64,25	27,8	78,00	33,1	176,25	38,1	—	—	—	—	—	—	49,25	53,0	48,50	62,6
Aug. "	5,30	30,8	3,55	27,2	61,25	26,5	67,75	28,7	161,50	34,9	—	—	—	—	—	—	49,—	52,7	49,25	63,5
Sept. "	4,95	28,8	3,47	26,6	61,00	26,3	65,25	27,6	159,00	34,4	—	—	—	—	—	—	50,25	54,0	54,—	69,7
Oct. "	4,40	25,6	3,—	22,9	60,25	26,0	63,50	27,0	141,25	30,5	—	—	—	—	—	—	56,25	60,5	54,25	70,0
Nov. "	4,55	26,5	2,95	22,6	74,50	32,2	60,00	25,4	147,25	31,8	1,26	27,7	2,23	16,8	—	—	59,50	64,0	54,37	70,2
Dec. "	4,57	26,6	3,30	25,3	73,50	31,7	59,25	25,1	154,50	33,4	0,97	21,3	2,56	19,3	1,76	10,2	60,75	65,3	53,50	69,0
Jan. 1934	4,75	27,6	3,10	23,7	65,25	28,2	58,00	24,6	144,25	31,2	3,65	80,2	2,30	17,4	3,08	17,9	62,50	67,2	53,75	69,4
Febr. "	3,40	19,8	2,77	21,2	65,25	28,2	58,50	24,8	133,00	28,8	3,97	87,3	1,63	12,3	3,12	18,1	63,—	67,7	53,50	69,0
Maart "	3,25	18,9	2,72	20,8	70,75	30,6	58,75	24,9	132,00	28,5	5,99	131,6	1,23	9,3	4,24	24,6	61,75	66,4	50,50	65,2
April "	3,20	18,6	2,70	20,7	70,50	30,5	56,75	24,0	136,50	29,5	—	—	—	—	—	—	63,50	68,3	49,12	63,4
Mei "	3,32	19,2	2,87	21,9	62,00	26,8	63,00	26,7	154,50	33,4	—	—	—	—	—	—	65,75	70,7	47,50	61,3
Juni "	3,67	21,4	3,17	24,3	65,00	28,1	74,75	31,7	156,50	33,8	—	—	—	—	—	—	63,25	68,0	43,75	56,5
Juli "	3,80	22,1	3,30	25,3	71,50	30,9	78,75	33,4	151,25	32,7	—	—	—	—	—	—	63,—	67,7	44,62	57,6
Aug. "	4,37	25,4	4,27	32,7	83,25	36,0	93,50	39,6	159,25	34,4	—	—	—	—	—	—	63,95	68,8	43,30	55,9
Sept. "	4,—	23,3	4,15	31,7	77,25	33,4	93,25	39,5	145,50	31,5	—	—	—	—	—	—	63,55	68,3	42,62	55,0
Oct. "	3,50	20,3	3,70	28,3	69,50	30,0	93,50	39,6	135,25	29,2	—	—	—	—	—	—	60,70	65,3	42,12	54,4
Nov. "	3,50	20,3	3,45	26,4	71,25	30,8	89,25	37,8	127,75	27,6	1,28	28,1	2,25	17,07	—	—	53,75	57,8	44,50	57,4
3 Dec. "	3,60	20,9	3,55	27,2	77,00	33,3	92,50	39,2	135,00	29,2	1,24	27,3	1,88	14,2	1,75	10,2	53,—	57,1	44,50	57,4
10 "	3,65	21,2	3,65	27,9	77,50	33,5	93,00	39,4	137,50	29,7	—	—	—	—	—	—	54,—	58,0	44,25	57,1

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74,5 K.G. Hongaarsche vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 K.G. Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 3) Tot Canada. Van 19 Sept. '32 tot 24 Juli '33 62/63 K.G. Z.-Russ. 4) 1 Dec. 5) 8 Dec. 6) 6 Dec. 7) 7 Dec.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

	MINERALEN						TEXTIELGOEDEREN						DIVERSEN							
	STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezieft f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33,90 Bé s.g. per barrel		BENZINE Gulf exp. 64/660 §cts. per U.S. gallon		KATOEN			WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE- HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.		KALK- SALPETER Gld. per 100 KG. netto				
	f.	%	\$	%	§cts.	%	§cts.	%	pence	%	pence	%	pence	%	f.	%	f.	%		
1925	10,80	100,0	1,68	100,0	14,86	100,—	23,25	100,0	29,27	100,—	9,35	100,—	55,00	100,0	29,50	100,0	34,70	100,0	12,—	100,0
1926	17,90	165,7	1,89	112,5	13,65	91,9	17,55	75,5	16,24	55,5	6,30	67,4	47,25	85,9	24,75	83,9	28,46	82,0	11,61	96,8
1927	11,25	104,2	1,30	77,4	14,86	100,—	17,50	75,3	16,78	57,3	7,27	77,8	48,50	88,2	26,50	88,8	40,43	116,5	11,48	95,7
1928	10,10	93,5	1,20	71,4	9,98	67,2	20,00	86,0	19,21	65,6	7,51	80,4	51,50	93,6	30,50	103,4	47,58	137,1	11,48	95,7
1929	11,40	105,6	1,23	73,2	10,—	67,3	19,15	82,4	17,05	58,2	6,59	70,5	39,—	70,9	25,25	85,6	32,25	92,9	10,60	88,3
1930	11,35	105,1	1,12	66,7	8,77	59,0	13,55	58,3	12,—	41,0	3,92	41,9	26,75	48,6	16,25	55,1	25,36	73,1	9,84	82,0
1931	10,05	93,1	0,58	34,5	5,04	33,9	8,60	37,0	7,33	25,0	3,08	33,0	21,50	39,1	12,00	40,7	18,65	53,7	8,61	71,8
1932	8,00	74,1	0,81	48,2	4,50	30,3	6,45	27,7	5,21	17,8	3,—	33,3	16,00	29,1	8,50	28,8	11,15	32,1	6,15	51,3
1933	7,00	64,8	0,45	26,8	3,61	24,3	6,75	29,0	5,13	17,5	2,18	29,7	19,25	35,0	8,50	32,2	13,26	38,2	6,18	51,5
Jan. 1932	8,25	76,3	0,71	42,3	5,25	35,3	6,65	28,6	5,09	17,4	3,38	36,2	16,50	30,0	9,00	30,5	11,63	33,5	7,10	59,2
Febr. "	8,25	76,3	0,71	42,3	4,92	33,1	6,90	29,7	5,31	18,1	3,51	37,6	16,25	29,5	9,00	30,5	11,75	33,9	7,25	60,4
Maart "	8,35	77,3	0,71	42,3	4,62	31,1	6,90	29,7	5,37	18,3	3,30	35,3	16,50	30,0	8,75	29,7	10,25	29,5	7,40	61,7
April "	8,65	80,1	0,86	51,2	4,34	29,2	6,25	26,9	5,08	17,4	3,08	33,0	16,50	30,0	9,00	30,5	9,25	26,7	7,40	61,7
Mei "	8,30	76,9	0,86	51,2	4,25	28,6	5,80	24,9	4,57	15,6	2,76	29,5	15,75	28,6	8,25	28,0	8,88	25,6	7,40	61,7
Juni "	8,25	76,3	0,86	51,2	4,25	28,6	5,25	22,6	4,44	15,2	2,55	27,3	15,25	27,7	7,75	26,3	9,—	25,9	7,40	61,7
Juli "	8,10	75,0	0,86	51,2	4,25	28,6	5,80	24,9	4,97	17,0	2,77	29,6	16,00	29,1	8,50	28,8	9,75	28,1	—	—
Aug. "	7,80	72,2	0,86	51,2	4,30	28,9	7,35	31,6	5,71	19,5	3,33	35,6	15,75	28,6	8,25	28,0	12,—	34,6	5,70	47,5
Sept. "	7,75	71,8	0,86	51,2	4,37	29,4	7,75	33,3	6,37	21,8	3,64	38,9	16,75	30,5	8,75	29,7	13,75	39,6	5,90	49,2
Oct. "	7,65	70,8	0,86	51,2	4,45	29,9	6,50	28,0	5,68	19,4	3,16	33,8	15,75	28,6	8,50	28,8	14,—	40,3	6,—	50,0
Nov. "	7,40	68,5	0,86	51,2	4,60	31,0	6,15	26,5	5,16	17,6	3,—	32,1	15,25	27,7	8,25	28,0	12,—	34,6	6,10	50,8
Dec. "	7,25	67,1	0,74	44,3	4,43	29,8	5,95	25,6	4,73	16,2	2,80	30,0	15,25	27,7	8,00	27,1	11,50	33,1	6,20	51,7
Jan. 1933	7,05	65,3	0,53	31,5	4,16	28,0	6,15	26,5	5,13	17,5	2,95	31,6	15,75	28,6	8,25	28,0	11,50	33,1	6,30	52,6
Febr. "	7,20	66,7	0,38	22,6	3,97	26,7	6,10													

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	ZUIVEL EN EIERN										METALEN													
	BOTER p.K.G. Leeuwarder Comm. Noteering		BOTER p.K.G. Heffing Crisis Zuivel-Centr.		KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/merk per 50 K.G.		EIERN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton		LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton		TIN locoprijzen Londen per Eng. ton		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesh. per Eng. ton		GIETERIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen		ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton		GOUD cash Londen per ounce fine		ZILVER cash Londen per Standard Ounce	
	fl.	o/o	fl.	o/o	fl.	o/o	fl.	o/o	£	o/o	£	o/o	£	o/o	Sh.	o/o	sh.	o/o	£	o/o	sh.	o/o	pence	o/o
1925	2.31	100.0	—	—	56.—	100.0	9.18	100.0	62.1/6	100.0	36.8/6	100.0	261.17/-	100.0	73/-	100.0	67/-	100.-	36.3/6	100.-	85/6	100.-	32 1/2	100.0
1926	1.98	85.7	—	—	43.15	77.1	8.15	88.8	58.1/-	93.5	31.1/6	85.3	290.17/6	111.1	86/6	118.5	68/8	102.5	34.2/6	94.3	85/-	99.5	28 1/2	89.3
1927	2.03	87.9	—	—	43.30	77.3	7.96	86.7	55.14/-	89.7	24.4/-	66.4	290.4/-	110.8	73/-	100.0	64/6	96.3	28.10/-	78.8	85/-	99.5	26 3/4	83.3
1928	2.11	91.3	—	—	48.05	85.8	7.99	87.0	63.16/-	102.8	21.1/-	57.8	227.5/-	86.8	66/-	90.4	62/8	93.5	25.5/6	69.9	85/-	99.5	26 1/2	81.1
1929	2.05	88.7	—	—	45.40	81.1	8.11	88.3	75.14/-	121.9	23.5/-	63.8	203.15/6	77.8	70/6	96.6	68/9	102.6	24.17/6	68.8	85/-	99.5	24 1/2	76.2
1930	1.66	71.9	—	—	38.45	68.7	6.72	73.2	54.13/-	88.0	18.1/6	49.6	142.5/-	54.3	67/-	91.8	59/6	88.8	16.17/-	46.6	85/-	99.5	17 1/2	55.4
1931	1.34	58.0	—	—	31.30	56.9	5.35	58.3	36.5/-	58.4	12.1/-	33.1	110.1/-	42.0	55/-	75.3	47/6	70.9	11.10/6	31.9	92/6	108.2	13 3/4	41.6
1932	0.94	40.7	—	—	22.70	40.5	4.14	45.1	22.17/-	36.8	8.12/-	23.6	97.2/-	37.1	42/-	57.5	37/-	55.2	9.16/-	27.1	118/-	138.0	12 1/2	40.1
1933	0.61	26.4	0.96	—	20.20	36.1	3.71	40.4	22.2/6	35.6	7.17/6	21.6	131.18/-	50.1	41/-	56.2	35/-	52.2	10.12/6	29.4	124 7/8	145.8	12 3/8	38.5
Jan. '33	0.73	31.6	0.89	—	21.75	38.8	4.27	46.7	19.17/-	32.0	7.8/-	20.3	100.1/6	38.1	40/6	55.5	34/6	51.5	9.19/-	27.5	122/8	143.5	11 1/2	36.4
Febr. "	0.65	28.1	0.91	—	20.60	36.8	4.35	47.4	20.3/-	32.5	7.10/-	20.2	104.7/6	39.9	43/-	58.9	34/-	50.7	9.15/-	27.0	120/5	140.8	11 1/2	37.2
Mrt. "	0.53	22.9	0.99	—	19.40	34.6	2.80	30.5	20.1/6	32.3	7.12/6	20.6	104.18/3	40.1	43/-	58.9	34/7	51.6	10.7/-	28.6	120/5	140.8	12 1/2	38.7
Apr. "	0.54	23.4	1.00	—	18.55	33.1	2.07	22.6	20.11/6	33.1	7.12/6	20.9	109.17/-	42.0	43/-	58.9	35/6	53.0	10.8/6	28.8	120/1	140.4	12 3/8	39.9
Mei "	0.52	22.5	1.00	—	21.80	38.9	2.49	27.1	23.6/6	37.6	8.6/-	22.9	128.17/6	49.2	41/6	56.8	36/6	54.5	10.13/6	29.4	123/6	144.4	13 1/4	41.2
Juni "	0.52	22.5	1.00	—	23.50	42.0	2.50	27.2	25.7/6	40.8	9.4/-	25.3	151.10/-	57.9	42/-	57.5	37/-	55.2	11.12/6	32.1	122 3/4	143.0	13 1/4	41.2
Juli "	0.55	23.8	1.00	—	18.50	33.0	2.60	28.3	25.16/-	41.6	9.2/-	25.0	148.1/6	56.5	41/6	56.8	35/-	52.2	12.1/-	33.3	123/10 1/2	144.9	12 1/2	38.7
Aug. "	0.63	27.3	1.00	—	18.90	33.8	3.57	38.9	24.5/-	39.1	8.4/6	22.6	145.3/-	55.4	41/-	56.2	35/-	52.2	11.7/-	31.4	125/10	147.2	12	37.4
Sept. "	0.66	28.6	0.95	—	18.40	32.9	3.91	42.6	22.16/6	36.8	7.16/-	21.4	140.17/6	53.8	39/6	54.1	34/6	51.5	10.18/6	30.2	130/11	153.1	11 1/2	37.2
Oct. "	0.68	29.4	0.90	—	19.45	34.7	4.68	51.0	22.1/-	35.5	7.14/-	21.1	145.5/-	55.9	39/6	54.1	34/6	51.5	10.13/6	29.4	131/1	153.3	11 7/8	37.0
Nov. "	0.65	28.1	0.90	—	20.80	37.1	5.80	63.2	20.6/6	32.7	7.13/6	21.1	150.9/6	57.4	40/-	54.8	34/6	51.5	9.19/6	27.6	128 5/8	150.1	12 1/4	38.1
Dec. "	0.60	26.0	1.00	—	20.40	36.4	5.47	59.6	21.1/-	33.9	7.12/-	20.9	153.8/-	58.6	40/6	55.5	36/-	53.7	9.19/-	27.5	126 2/4	147.6	12 3/8	39.1
Jan. '34	0.50	21.6	1.00	—	20.40	36.4	5.05	55.0	21.7/-	34.4	7.7/-	20.2	148.3/-	56.8	39/6	54.1	36/-	53.7	9.12/-	26.5	129/6	151.5	12 3/4	39.7
Feb. "	0.47	20.3	1.00	—	21.55	38.5	3.68	40.1	20.9/6	33.0	7.4/-	19.8	140.13/-	53.7	39/6	54.1	36/5	54.4	9.12/-	24.9	137/1	160.3	12 1/2	38.9
Mrt. "	0.44	19.0	1.00	—	19.90	35.5	2.71	29.5	20.3/-	32.5	7.3/6	19.7	144.15/6	55.3	40/6	55.5	35/3	52.6	9.2/-	25.2	136/8	159.8	12 3/8	39.3
Apr. "	0.42	18.2	1.00	—	17.20	30.7	2.72	29.6	20.14/6	33.4	7.4/6	19.8	150.10/6	57.5	41/6	56.8	34/2	51.0	9.7/6	25.9	135 1/4	158.0	12 7/8	38.7
Mei "	0.41	17.7	1.00	—	16.05	28.7	2.54	27.7	20.4/-	32.5	6.16/6	18.7	144.19/6	55.4	40/6	55.5	32/9	48.9	9.2/-	25.2	136/3	159.4	12 1/2	37.5
Juni "	0.41	17.7	1.00	—	19.40	34.6	2.74	29.9	19.18/6	32.1	6.14/-	18.4	140.11/-	53.5	40/6	55.5	31/9	47.4	8.16/-	24.3	137 3/4	161.1	12 1/4	38.1
Juli "	0.40	17.3	1.00	—	21.50	38.4	2.81	30.6	18.11/-	29.9	6.14/6	18.5	142.9/-	54.0	40/6	55.5	32/4	48.2	8.6/-	22.9	137/11	161.4	12 3/4	39.7
Aug. "	0.43	18.6	1.00	—	20.90	37.3	3.32	36.2	17.6/-	27.9	6.14/-	18.4	139.7/6	53.2	40/-	54.8	32/6	48.5	8.7/6	23.2	138/6	162.0	13	40.5
Sept. "	0.43	18.6	1.00	—	18.12 1/2	32.4	3.31	36.1	16.10/-	26.6	6.5/6	17.2	137.17/-	52.6	39/6	54.1	32/6	48.5	7.17/-	21.7	141/-	164.9	13 1/8	40.9
Oct. "	0.43	18.6	1.00	—	17.37 1/2	31.0	3.95	43.0	16.3/-	26.0	6.6/6	17.3	137.19/6	52.7	39/6	54.1	32/6	48.5	7.7/-	20.3	141/10	165.9	14	43.6
Nov. "	0.47	20.3	1.00	—	17.00	30.4	4.52	49.3	16.11/6	26.7	6.8/-	17.6	139.8/-	53.2	40/-	54.8	32/6	48.5	7.7/6	20.4	139 3/8	163.2	14 7/8	46.3
3 Dec. "	0.507	21.6	1.00	—	15.50 1/2	27.7	4.20	45.8	16.7/6	26.3	6.8/6	17.6	139.6/-	53.2	40/-	54.8	32/6	48.5	7.7/-	20.3	140/2	163.9	15 1/2	46.9
10 " "							4.10	44.7	16.13/-	26.8	6.5/6	17.2	137.3/6	52.4	39/6	54.1	34/6	51.5	7.2/6	19.7	140/4 1/2	164.2	14 1/2	45.7

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64 1/2 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

	BOUWMATERIALEN						KOLONIALE PRODUCTEN													
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .		STEENEN binnenmuur per 1000 stuks		buitenmuur per 1000 stuks		CA CAO G.F. Accra per 50 K.G. c.i.f. Nederland		COPRA Ned.-Ind. f.m.s. per 100 K.G. Amsterdam		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.		RUBBER ¹⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		THEE Af. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Sumatrathee p. 1/2 K.G.		INDEXCIJFER	
	f	o/o	f	o/o	f	o/o	sh.	o/o	f	o/o	cts.	o/o	Sh.	o/o	fl.	o/o	cts.	o/o	100.0	100.0
1925	159.75	100	15.50	100.-	19.-	100.-	42/6	100.-	35.87	100.0	61.375	100.0	2/11,625	100.0	18.75	100.0	84.5	100.0	100.0	100.0
1926	153.50	96.1	15.75	101.6	19.50	102.6	49/-	115.3	34.-	94.8	55.375	90.2	2/-	67.4	17.50	93.3	94.25	111.5	96.0	102.8
1927	160.50	100.5	14.50	93.5	18.50	97.4	68/-	160.9	32.62	90.9	46.875	76.4	1/6,375	51.6	19.12	102.0	82.75	97.9	87.5	109.1
1928	151.50	94.8	12.-	77.4	18.50	97.4	57/3	134.9	31.87	88.9	49.625	80.9	-10.75	30.2	15.85	84.5	75.25	89.1	84.8	87.4
1929	146.00	91.4	14.-	90.3	21.25	111.8	45/10	107.9	27.37	76.3	50.75	82.7	-10.25	28.8	13.-	69.3	69.25	82.0	81.9	85.5
1930	141.50	88.6	12.50	80.6	20.75	109.2	34/11	82.2	22.62	63.1	32	52.1	-5.875	16.5	9.60	51.2	60.75	71.8	68.0	64.3
1931	110.75	69.3	10.25	66.1	20.25	106.6	22/5	52.8	15.37	42.9	25	40.7	-3	8.4	8.-	42.7	42.50	50.3	48.8	46.8
1932	69.00	43.2	9.25	59.7	15.-	78.9	19/6	45.9	13.-	36.2	24	39.1	-1.75	4.9	6.32	33.7	28.25	33.4	38.1	38.0
1933	73.50	46.0	10.-	64.5	12.75															

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
5 Dec. 1934	192.709	385.447	66.735	9.566	10.101
28 Nov. 1934	192.681	379.687	72.426	9.156	10.273
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
5 Dec. '34	84.806	8.603	108.852	36.393	67.261	43,7
28 Nov. '34	80.361	27.693	89.126	38.134	72.994	47,1
22 Juli '14	11.005	14.736	42.185		29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Belee-ningen	Renteloos voorschot v.d. Staat
30 Nov. '34	82.097	695	9	4.019	951	4.679	3.200
23 " '34	81.976	712	9	4.843	921	4.586	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Regk. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
30 Nov. '34	5.898	3.004	81.879	1.910	2.919	15.522
23 " '34	5.898	2.170	79.956	2.532	2.875	16.552
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Devezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee-ningen
30 Nov. 1934	78,6	21,2	4,1	3.848,4	119,0
23 " 1934	78,4	21,2	4,2	3.448,9	81,8
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ¹⁾	Circu-latie	Regk.-Crt.	Diverse Passiva
30 Nov. 1934	436,0	686,1	3.809,7	961,2	297,7
23 " 1934	433,5	685,2	3.526,0	935,0	273,2
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 30, 23 Nov. 1934, resp. 117, 135 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1934	Goud Munt en metaal	Goud Munt en diversen	Binnen- en buitenland-sche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Regk. Crt.	
								Schatkist	Partic.
6 Dec.	2.503	82	692	108	344	40	3.536	31	190
29 Nov.	2.503	81	671	97	344	40	3.501	39	185

FEDERAL BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels		
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾	"Other cash" ²⁾	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht	
21 Nov. '34	5.075,4	5.055,5	240,3	10,7	5,7	
14 " '34	5.040,2	5.018,7	231,2	9,1	5,7	

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem-Dek-kings-perc. ⁴⁾
21 Nov. '34	2.430,1	3.157,7	4.387,7	147,0	70,4	—
14 " '34	2.430,2	3.178,5	4.323,6	147,0	70,3	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven, voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd. ²⁾ "Other Cash" does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes. ³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-ingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan lime deposits
7 Nov. '34	1	7.716	10.043	3.073	18.768	4.448
32 Oct. '34	2	7.741	10.096	2.990	18.762	4.462

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 10 December 1934.

Activa.		
Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 23.009.233,60 Bijbnk. " 530.936,42 Ag.sch. " 2.950.802,22	f 26.490.972,24
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 866.250,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	866.250,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 99.542.912,44) Bijbnk. " 4.640.089,25 Ag.sch. " 38.901.247,25	f 143.084.248,94
Op Effecten	Op Goederen en Spec. " 137.841.603,— " 5.242.645,94	143.084.248,94 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk	Munt, Goud " 102.181.525,— Muntmat., Goud " 739.853.459,65	2.919.739,59
	f 842.034.984,65	
Munt, Zilver, enz.	Muntmat., Zilver " 17.945.549,75	859.980.534,40 ²⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pen-sioenfonds	—	37.015.610,69
Gebouwen en Meub. der Bank	—	4.970.000,—
Diverse rekeningen	—	5.332.044,27
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	—	16.996.491,37
		f 1.097.655.891,50

Passiva.

Kapitaal	20.000.000,—
Reservefonds	3.807.914,92
Bijzondere reserve	5.000.000,—
Pensioenfonds	9.283.690,25
Bankbiljetten in omloop	882.964.885,—
Bankassigatiën in omloop	68.699,28
Rek.-Cour. Het Rijk	—
saldo's: Anderen	f 173.442.696,09
Diverse rekeningen	173.442.696,09
	3.088.005,96
	f 1.097.655.891,50

Beschikbaar metaalsaldo f 437.349.404,30
Minder bedrag aan bankbiljetten in om-loop dan waartoe de Bank gerechtigd is „ 1.093.373.510,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht „ —

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) „ f 73.789.100,—
²⁾ Waarvan in het buitenland „ 49.775.319,64

Voornaamete posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
10 Dec. '34	102182	739.853	882.965	173.511	437.349	80
3 " '34	102181	741.518	913.372	169.973	427.677	80
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Belee-ningen	Papier op het buitenl.	Diverse reke-ningen ¹⁾
10 Dec. 1934	26.491	—	143.084	866	5.332
3 " 1934	38.054	11.500	147.531	866	5.093
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
8 Dec. '34 ¹⁾	142.640		183.530	32.520	56.220
1 " '34 ²⁾	142.990		180.210	35.630	56.654
10 Nov. 1934	113.495	29.018	186.232	33.251	54.720
3 " 1934	113.493	29.016	183.560	35.917	54.719
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Belee-ningen	Diverse reke-ningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
8 Dec. '34 ²⁾	790	72.390	12.280	66	
1 " '34 ²⁾	710	72.600	11.540	66	
10 Nov. 1934	647	9.785	56.737	11.792	65
3 " 1934	749	9.652	57.862	10.389	65
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.